

FILMSKA
PISMENOST

Metodički priručnik

**Klasici
hrvatskog kratkog
dokumentarnog filma**

Marina Zlatarić

Metodički priručnik:

Klasici hrvatskog kratkog dokumentarnog filma

Autorica

Marina Zlatarić, prof.

Izdavač

Hrvatski audiovizualni centar
Filmska pismenost
2024.

Za izdavača

Christopher Peter Marcich

Urednica

Ingrid Padjen Đurić

Grafička obrada i prijelom

Antonio Britvar

ISBN 978-953-XXXX-XX-X

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod
brojem XXXXXXXXXX.

Hrvatski
audiovizualni
centar
Croatian Audiovisual Centre

Sadržaj

Druge (Zoran Tadić)	4
Ljudi s Neretve (Obrad Gluščević)	10
Mala seoska priredba (Krsto Papić)	18
Od 3 do 22 (Krešo Golik)	24
Pletenice (Zoran Tadić)	32
Povratak (Petar Krelja)	38
Prihvatna stanica (Petar Krelja)	46

Izvori:

Filmovi: Zagreb film, <https://zagrebfilm.hr/>

Fotografije:

Zagreb film, screenshot / filmovi, <https://zagrebfilm.hr/>

Hrvatski audiovizualni centar (foto: Krsto Papić), <https://havc.hr/eng/info-centre/news/krsto-papic-passed-away>

Hrvatski filmski savez (foto: Zoran Tadić, Petar Krelja), <https://www.hfs.hr/autori.aspx>

Wikipedia (Obrad Gluščević, Krešo Golik)

Pixabay free (naslovnica)

Filmski priručnik za vrtiće, osnovne i srednje škole, Filmska pismenost, HAVC

(primjeri s objašnjnjem korisni tijekom analize)

<https://filmskapismenost.hr/wp-content/uploads/2023/12/FILMSKI-PRIRUCNIK-MARINA-ZLATARIC.pdf>

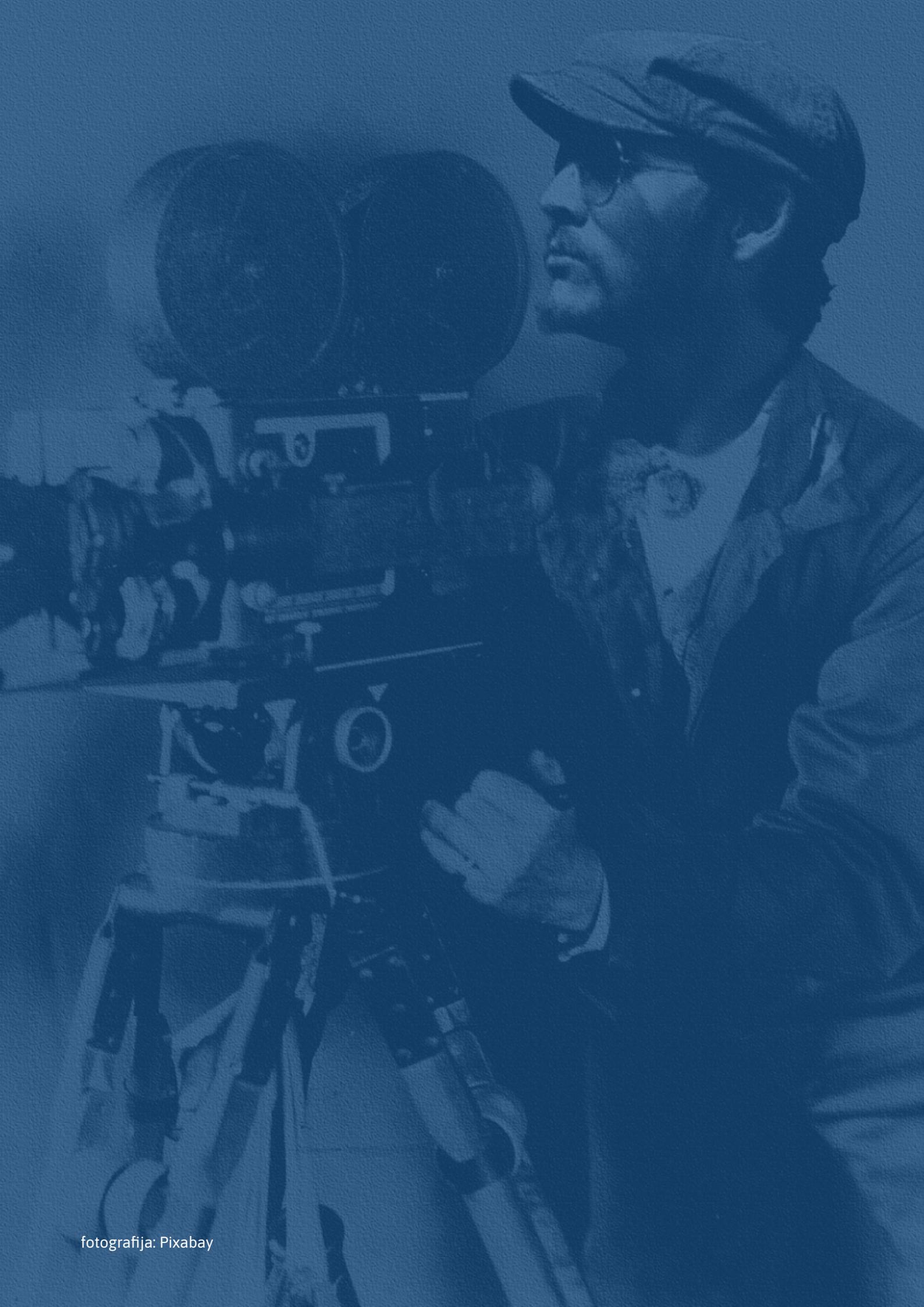
Uvodna riječ

Metodički priručnik *Klasici hrvatskog kratkog dokumentarnog filma* već je dugo u mojim mislima. Povremeno mi izade pod naletom novih i odličnih kratkih dokumentarnih filmova, ali vrat se čim ih u nekom trenutku ponovno pogledam. Filmovi, koji se nalaze u ovome Priručniku zaslužili su da ih otmemo zubu zaborava. Svaki puta me iznova i iznova iznenade priče i način na koji su one snimljene. Kamera je gotovo po pravilu sjajna, bez pogreške gledatelja tjera da se zamisli nad sudbinama. Naravno da ih u stopu prate montaža i izbor zvukova. Sjajni redatelji, koji su se dokazali kroz brojne filme, s naglaskom i na izbor u ovom Priručniku, zaustavili su vrijeme i ostavili nam u nasljeđstvo pravo filmsko blago. Među ovim svjedocima vremena su i kratki dokumentarni filmovi koji su proglašeni (prema ocjeni filmskih kritičara, 2020. godine) najboljim hrvatskim kratkim dokumentarnim filmovima. A kako zaustaviti zaborav ako to nije put podsjećanja na njih, skretanja pažnje na njih i razgovora o njima?

I učenici će ih sa zanimanjem i kritički pogledati samo ako im u tome pomognemo. A tome ovaj Priručnik i služi.

Marina Zlatarić

fotografija: Pixabay

Druge

Zoran Tadić

Režija: **Zoran Tadić**

Scenarij: **Zoran Tadić**

Kamera: **Želimir Guberović**

Montaža: **Tihomir Odić**

Glazba: **arhivska glazba**

Producija: **Zagreb Film**

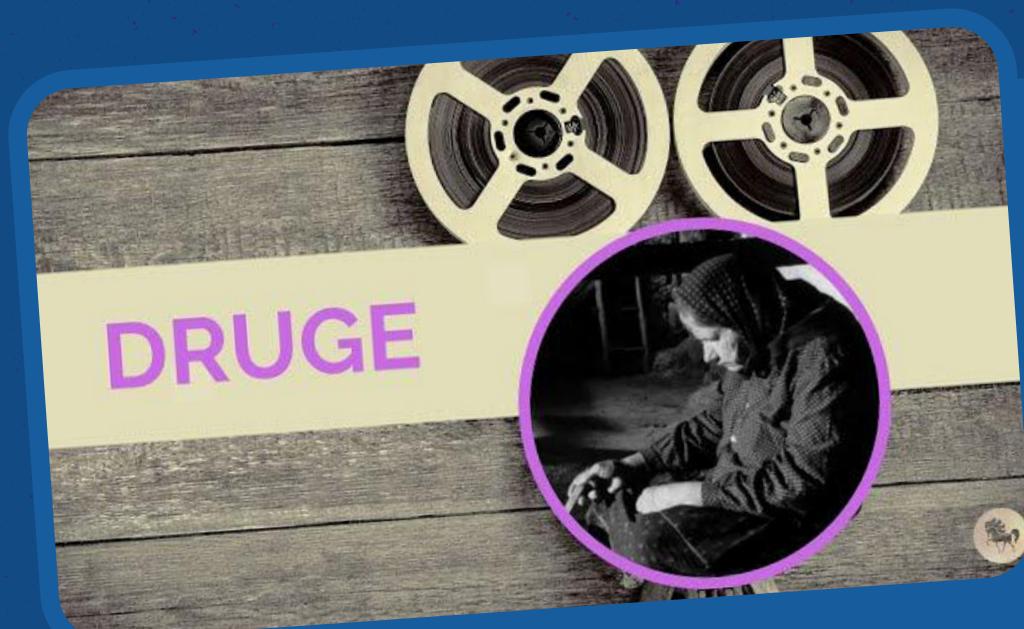
Godina: **1972.**

Trajanje: **12' 25"**

Uzrast: **7. / 8. razred**

Poveznica:

<https://zagrebfilm.hr/filmove/druge/>

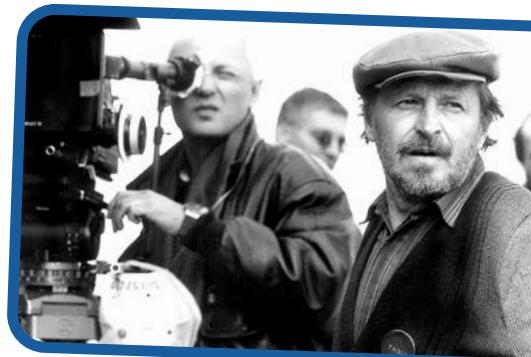

fotografija: Zagreb film

Zoran Tadić

- jedan je od najznačajnijih hrvatskih filmskih redatelja, filmski kritičar i pedagog, (1941. - 2007.)
- igrani film *Ritam zločina* (1981.) nastao je prema kriminalističkoj priči *Dobri duh Zagreba* Pavla Pavličića.

fotografija: Hrvatski filmski savez

♣ Zanimljivost

Dokumentarni film **Druge** zauzeo je, prema ocjeni filmskih kritičara, treće mjestu u izboru najboljih hrvatskih dokumentarnih filmova svih vremena (2020.).

♣ Sinopsis

Film prati jedan dan u životu starice, od ustajanja do lijeganja. Starica, sama s kozom, živi u maloj kamenoj kući, bez struje i vode. Kuća se nalazi u zaseoku Stanarima kraj sela Žagara u općini Obrovac.

fotografija: Zagreb film

♣ Motivacija

Razmislite imaju li pojmovi *usamljenost* i *osamljenost* isto značenje. Obrazložite.

(ne, *usamljenost* – osjećaj odbačenosti od drugih ljudi, izaziva tugu, depresiju, potištenost, bol; *osamljenost* – prostorna odvojenost, nije odbačenost od drugih ljudi)

Jeste li se ikada osjećali usamljeni? Opišite svoje osjećaje.

A osamljeni? Opišite svoje osjećaje.

fotografija: Zagreb film

♣ Upute za gledanje filma

Tijekom gledanja filma obratite pozornost na:

- zvukove prije najave filma i tijekom filma
- mjesto snimanja
- likove
- radnju filma, kronologiju događanja
- način snimanja (kadar, plan, vertikalni kut snimanja / rakurs)
- ulogu crno-bijelih kadrova
- duljinu kadrova
- suživot starice i koze
- emocije
- dramaturgiju
- sjene.

Najava filma

Pogledajte dokumentarni film Druge Zorana Tadića. Film traje 12' i 25".

Dojmovi o filmu

Iznesite svoje dojmove o filmu.

Kako vam se svidio film? Obrazložite.

Što vas je iznenadilo? Obrazložite.

fotografija: Zagreb film

Razgovor o filmu

• Prisjetite se i opišite.

Prisjetite se trenutka u kojem se prvi puta čuju zvukovi u filmu.

(tijekom najave filma, prije prvoga kadra filma)

Navedite zvukove koje ste čuli prije prvoga kadra.

(nedefinirani zvukovi i zvukovi pataka u daljini)

Zaključite u kojem trenutku otkrivamo izvor zvukova. Opišite.

(u prvom kadru, starica lomi grane i potpaljuje vatru)

Navedite broj kadrova prije naslova i opišite ih.

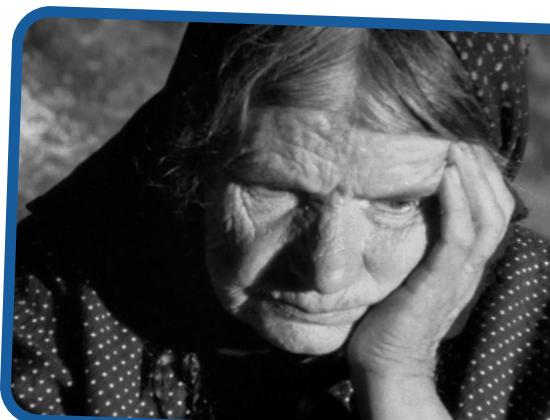
(dva crno-bijela kadra; prvi kadar / srednji plan, statična kamera – prikazuje staricu koja sjedi na niskom stolcu u polumračnoj prostoriji s neravnim zemljanim podom i grubo nabacanim zidovima, svjetlost dolazi samo s malog, u dubokom otvoru, prozora i vatre koja gori u sredini prostorije, iza starice je na drvenim nogama povučeni krevet, ispod prozora su poredane kante i grane na hrpi, starica je odjevena u tamnu odjeću, na glavi ima maramu, bez riječi lomi grane i stavila ih na vatru djelomično ograđenu kamenom, iz vatre se u jednu stranu širi gusti dim; drugi kadar / blizi plan, statična kamera – prikazuje kožu koja gleda prema starici ili kameri, okreće glavu; čuju se zvukovi lomljenja grana i grančica, zvuk vatre i u daljini zvuk pataka)

Prisjetite se zvuka koji se čuje u prvom kadru nakon naslova. Opišite kadar.

(glasni, zvonki zvuk špricanja mlijeka u limenu zdjelu s ručkama; prikazuje mužnju / istiskivanje mlijeka iz vimena koze)

Opišite kadrove koji prikazuju mužnju koze. Navedite njihov broj.

(dva kadra; prvi kadar / krupni plan – vidi se dio zdjele s mlijekom u koju šprica mlijeko, dio nogu starice i koze, kamera se udaljava – blizi plan – vidi se zdjela s ručkama u koju šprica mlijeko, staričine ruke koje muzu kozu, staričine noge i noge koze; drugi kadar / srednji plan – vidi se prostorija, slabo osvijetljena dnevnim svjetлом s prozora, starica sjedi na niskom stolcu, ispred nje je koza, starica muže kozu, limena zdjela s mlijekom se ne vidi, pokraj starice su drvene ljestve, a iza nje i koze drvene letve; u oba se kadra čuje zvonki zvuk špricanja mlijeka u limenu zdjelu)

fotografija: Zagreb film

● **Razmislite i navedite.**

Navedite primjer kadra u kojem je zvukom naglašena tišina koja u prostoriji vlada.

(koza jede iz drvenog vedra, čuje se samo glasno mljuckanje koze i uzimanje hrane iz vedra)

Razmislite u kojem se kadru prvi puta jasno vidi kako izgleda suživot starice i koze. Opišite ga.

(kadar je sniman odozgo / gornji kut snimanja, srednji plan – prikazuje staricu koja šutke sjedi uz vatru i pije iz limenog lončića (vjerojatno mlijeko), gleda ozbiljna lica ispred sebe; koza sa strane jede iz vedra, čuje se zvuk jela koze)

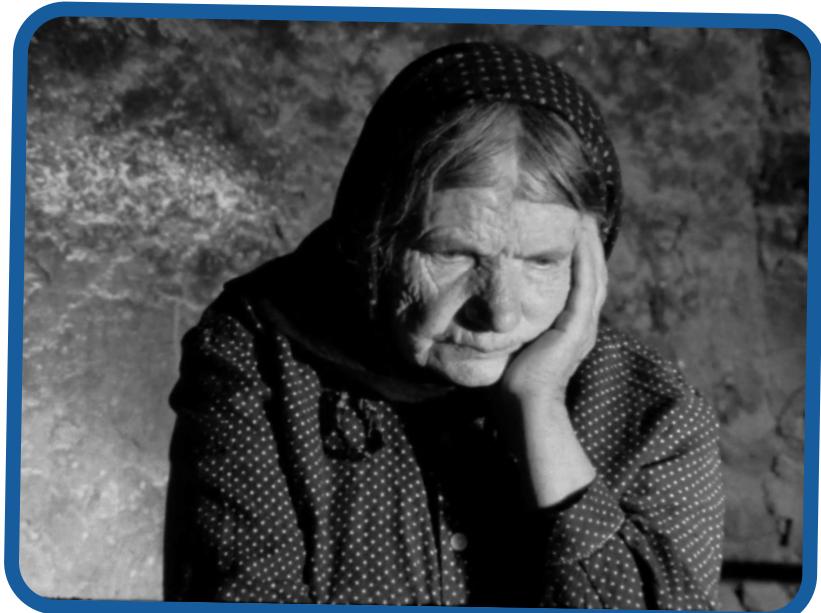
fotografija: Zagreb film

Opišite kadar u kojem starica mijesi kruh. Zaključite što je redatelj postigao izborom plana u kojem je sniman.

(krupni plan – prikazuje staričine ruke i tijesto koje mijesi, skreće pažnju gledatelja, naglašava smežurane ruke starice i samu radnju)

Prisjetite se zvukova u filmu. Navedite ih.

(gučanje gusaka u daljini, trganje grana i grančica, zvuk vatre, mužnje koze, jela koze, kukurikanje pijetla izvana, udaranje tijesta o podlogu, podizanje poklopca, spuštane poklopce na vatru, pomicanje žara žeračem, stavljanje tijesta na dugačku drvenu lopatu i spuštanje na tlo, usklik starice tijekom spuštanja tijesta, stavljanje užarenoga poklopca na tijesto, primicanje i stavljanje žara žeračem na poklopac, otvaranje vrata drvenoga ormara, uzimanje posude i lonca, zatvaranje vrata ormara, sisanje graha u krilo, prebiranje graha, bacanje graha u posudu, podizanje poklopca s visoke kante, ulijevanje vode u posudu s grahom, ulijevanje vode u lonac, odlađivanje kante, pranje graha u zdjeli, ispuštanje graha u lonac s vodom, meketanje koze, primicanje debelog lanca, namještanje lanca na lonac, zvuk kuhanja, staričin uzdah, micanje poklopca s kruha, udaranje po kruhu, puhanje u kruh, pljeskanje rukama, metenje grubom metlom, vještanje lonca s grahom na lanac, pucketanje vatre, namještanje lonca i poklopca nad vatrom, jela starice, staričin usklik tjeranja koze, hodanje koze, obraćanje starice kozi – tjeranje koze, udarac štapom o pod, bacanje drvenoga štapa, glasno žvakanje koze, kidanje komada kruha, udaljen zvuk glasanja magarca, meketanje koze)

fotografija: Zagreb film

● Razmislite i zaključite.

Izdvojite zvukove koje proizvodi starica.

(povremeni uzdah starice, usklik tjeranja koze)

Zaključite što je zvukovima naglašeno.

(samoća, suživot starice i koze)

Razmislite bi li glazba poremetila doživljaj filmu. Obrazložite svoj zaključak.

(individualni odgovori učenika; mogući odgovor – da, doživljaj samoće ne bi bio toliko izražen i izazvao snažne emocije kod gledatelja)

Zaključite na koji je način izbor filmskih izražajnih sredstava tijekom snimanja kadrova naglasio samoću starice. Opisite ih.

(kadrovi koji staricu prikazuju bliže i naglašavaju ozbiljan i zamišljen izraz lica – polublizi plan – starica sjedi zamišljena pogleda, statični kadar, duljina kадra 6”, starica sjedi pogleda prema kozi, odmahne glavom uz usklik, vrati pogled i podbočena rukom gleda zamišljeno ispred sebe, statični kadar, duljina kадra 4”, kamera se približava, zoomiranje na staricu koja je sjela i podbočila rukom glavu, statično prikazuje lice starice sa zamišljenim pogledom, dramaturgijom – snimanje kada u kojem je lice starice samo djelomično osvijetljeno / svjetlo i sjena)

Razmislite koje vrste planova prevladavaju. Navedite primjere.

(srednji plan / starica lomi granu i stavlja odlomljene dijelove na otvorenu vatu u prostoriji – statični kadar, 20”; blizi plan, glava koze, statični kadar, 10”; krupni plan – zdjela s mlijekom odzumiranje krupni plan / polublizi plan, 10”; srednji plan – starica i koza u prostoriji, mužnja – statični kadar, 12”; starica pije mlijeko iz lončića, koza jede, statični kadar, gornji kut snimanja, srednji plan, 18”; starica žeračem povlači žar na poklopac ispod kojega je kruh, srednji plan, starica prilazi ormaru, otvara ga, vadi posuđe, odlaže ga na niski drveni stolić, srednji plan, starica prebire grah, srednji plan, statično, 23”)

Prisjetite se dugih kadrova i opишite ih.

(kamera se kreće zajedno sa staricom, prati ju, pokret kamere panorama ili švenk, gornji kut snimanja / starica žeračem miče poklopac s kruha koji se peče, podiže kruh, prebacuje ga iz ruke u ruku, otpuhuje s njega prašinu dima, odlazi do ormara i stavlja kruh na vrh ormara, vraća se do žara, okreće i podiže poklopac, odnosi ga na drugi kraj prostorije, vraća se, žeračem sakuplja žar na hrpu, odlazi po metlu, vraća se i mete žar u hrpu, odnosi metlu prema ormaru – trajanje 1’)

(krupni plan vatre, kamera se udaljava i prikazuje staricu koja namješta lonac nad vatrom, zatim sjeda, kamera joj se približava, starica rukom podboči glavu i gleda zamišljeno ispred sebe, kamera se udaljava kada se starica nagnje, uzima žerač i njime zanjiše lonac nad vatrom, ponovno se podboči i zamišljeno gleda, zatim uzima žerač, zaustavlja njihanje lonca nad vatrom, ustaje, popravlja žeračem poklopac na loncu, sjeda, podboči se i zamišljeno gleda - trajanje 1’ 23”)

(starica jede, koza hoda oko nje, pokušava uzeti hranu iz posude iz koje starica jede, u jednom trenutku i uspije, starica izmiče posudu, tjera kozu - trajanje 1’ 40”)

Prisjetite se trenutku u kojem se vidi bliskost starice i koze. Opisite kadar.

(starica sjedi na niskom stolcu, u ruci drži komad kruha i njime poziva kozu, koza prilazi, staricu ju hrani / otkida komade i dodaje kozi, starica prima kozu za rogove i gladi ju po leđima, tiho joj šapuće)

fotografija: Zagreb film

fotografija: Zagreb film

Zaključite što je redatelj postigao snimanjem crno-bijelog filma.

Obrazložite svoj odgovor.

(atmosferu, dubinu i volumen – odnos osvijetljenih i sjenovitih dijelova - starica sjedi na niskom stolcu, nagnuta muze kozu, starica je osvijetljena, koza je tamna, daske iza koze su u donjem dijelu tamne, a gornjem svijetle; naglašava način života starice i njezino emocionalno stanje / ozbiljno lice starice, zamišljeni pogled - pola lica u sjeni)

Razmislite koja je uloga sjena u filmu.

(naglašavaju dramaturgiju, naglašavaju poetiku kadra)

Navedite kako je prikazan tijek radnje u filmu.

(radnja je prikazana redom kako se i događala tijekom snimanja starice od jutra do odlaska na počinak – slijedi kronologiju dana)

Zaključite što znači naslov filma *Druge*.

(druge – dva druga, prijateljice – starica i koza)

Navedite emocije koje je u vama izazvao film. Obrazložite.

(individualni odgovori učenika)

fotografija: Zagreb film

Filmski zadatak

Izaberite jedan od ponuđena tri filmska zadatka.

1. Napišite komentar na film *Druge*.
2. Izradite plakat za film *Druge*, pazeći na odnos svjetla i sjene.
3. Mobitelom snimite jedan dan u životu izabrane osobe; prethodno istražite, dogоворите, istaknite po čemu je izabrana osoba posebna / drugačija.

fotografija: Zagreb film

Povezanost sa školskim predmetima

1. Hrvatski jezik (dokumentarni film, tema, dramaturgija, karakterizacija lika, razumijevanje filmske priče, kadar, plan, kut snimanja, pokreti kamere, zvuk u filmu i vrste zvukova u filmu)
2. Likovna kultura (kompozicija, odnos svjetla i sjene)
3. Geografija (naseljenost područja)
4. Sat razrednika (priateljstvo, usamljenost, osamljenost)

Ishodi

1. OŠ HJ C.7.1. Učenik obrazlaže utjecaj filma na razvoj stavova i vrijednosti
2. OŠ HJ C.7.2. Učenik obrazlaže značenje filma s obzirom na društveni i ekonomski kontekst
3. OŠ HJ B.7.4. / OŠ HJ B.8.4. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima
4. OŠ HJ C.7.3. / OŠ HJ C.8.3. Učenik posjećuje kulturne događaje u fizičkome i virtualnome okružju

Ljudi s Neretve

Obrad Gluščević

Režija: **Obrad Gluščević**

Scenarij: **Obrad Gluščević**

Kamera: **Frano Vodopivec**

Montaža: **Josip Remenar**

Glazba: **Branimir Sakač**

Producija: **Zagreb Film – Studio za dokumentarni film (SDF)**

Godina: **1966.**

Trajanje: **15' 21"**

Uzrast: **7. / 8. razred**

Poveznica:

<https://zagrebfilm.hr/filmovi/ljudi-s-neretve/>

fotografija: Zagreb film

Obrad Gluščević

- hrvatski filmski i televizijski redatelj i scenarist (Metković, 1913. – Zagreb, 1980.)
- među najznačajnijim je hrvatskim autorima filmova za djecu i omladinu
- autor je legendarnog dječjeg filma *Vuk samotnjak* (1972.)
- zapažene su njegove TV serije *Kapetan Mikula Mali* (1974.) i *Jelenko* (1980.).

fotografija: Wikipedia

.Sinopsis

Ljeto s ljudima s Neretve. Žene Peru robu na ostacima ploča iz antičkih vremena, ribari upravljaju malim barkama prolazeći kraj višestoljetnih stećaka. Osim riba, love se i žabe i ptice. Život se vrti oko rijeke, pa čak i svatovi se slave na rijeci.

fotografija: Zagreb film

Riječ prije analize filma

DELTA (NERETVE)

- riječno ušće koje se neprekidnim nanosima širi u more ili jezero, pritom se riječni tok lepezasto razgranjuje, stvarajući više rukavaca
- između rukavaca često se stvaraju močvare

TRUPICA / TRUPA

- poznata i kao neretvanska trupica, tradicionalno je plovilo u ovoj najjužnijoj dolini u Hrvatskoj
- manje, lagano plovilo koje može nositi dvije osobe
- obično se njome upravlja veslajući stoječki jednim veslom, veslajući naizmjenično s obje strane trupice
- ime vuče iz izvornog oblika kada su bili jednostavnii zdubljeni "trupci" (debla)
- poljodjelcima delte Neretve služe za odlazak u njihova polja okružena mnogobrojnim močvarnim kanalima i rukavcima Neretve i za prijevoz manjih tereta
- u ljetnim mjesecima na dno se stavlja sijeno da bi se zaštitile od sunca.

fotografija: Zagreb film

NERETVANSKA LAĐA

- tradicionalno je plovilo u ovoj najjužnijoj dolini u Hrvatskoj
- teretno prijevozno sredstvo u dolini Neretve.

Motivacija

Možete li zamisliti da veći dio života provodite u lađi, na rijeci? Obrazložite.

(individualni odgovori učenika uz obrazloženje)

Koje aktivnosti ljudi, koji žive uz rijeku, zamišljate kao svakodnevne aktivnosti?

Upute za gledanje filma

Tijekom gledanja filma obratite pozornost na:

- vrste zvukova u filmu
- mjesto snimanja
- radnju filma
- povezanost radnje filma i zvukova
- ambijent koji film prikazuje
- specifičan život u močvarnoj delti Neretve
- aktivnosti stanovnika uz Neretvu
- način snimanja (kadar, plan, vertikalni kut snimanja / rakurs)
- ulogu crno-bijelih kadrova
- suprotnosti / kontraste
- spoj staroga i novoga
- naglašavanje ljudske prolaznosti.

Najava filma

Pogledajte dokumentarni film *Ljudi s Neretve* Obrada Gluščevića. Film traje 15' 21".

Radnja filma odvija se u dolini Neretve, močvarnoj delti Neretve, najvećim dijelom u blizini mjesta Vid.

Dojmovi o filmu

Iznesite svoje dojmove o filmu.

Kako vam se svidio film? Obrazložite.

Je li vas život ljudi uz Neretvu iznenadio?
Obrazložite.

fotografija: Zagreb film

Razgovor o filmu

- **Prisjetite se i opišite.**

Prisjetite se kako je slikom i zvukom već u prvom kadru naglašeno da će se radnja filma odvijati na rijeci.

(krupni kadar vesla, jednolični zvuk udarca vesla i veslanja kroz vodu, duljinom jednoličnoga kadra - 15", započinje prije naslova, traje za vrijeme naslova i nastavlja se nakon naslova)

Navedite kako je već na početku filma naglašena važnost rijeke u životu mještana.

(u kadar ulazi trupica, srednji plan, kadar je snimljen odozgo – gornji kut snimanja / rakursa, kamera prati trupicu – panorama ili švenk; kadar se širi i prikazuje druge trupice i lađe – pokretna kamera / panorama ili švenk, planovi - srednji i polutotal, gornji kut snimanja / rakursa)

Zaključite kako je u navedenom kadru zvukovima naglašena važnost Neretve za život mještana.

(s ulaskom trupice u kadar klapa započinje pjesmu o vodi, čuju se zvukovi veslanja – valova i vesla)

Razmislite zašto se redatelj odlučio za gornji kut snimanja / rakurs kada je snimao trupice i lađe niz Neretvu.

(već na početku filma je želio naglasiti centralno mjesto događanja za mještane – vidi se više trupica i lađa, jedni do drugih)

fotografija: Zagreb film

fotografija: Zagreb film

Razmislite na koji je način redatelj naglasio ulazak trupica u selo.

(polutotal, u prvom planu je šaš / visoka trava u rijeci, vide se trupice koji ulaze u selo, jedne prolaze / druge se zaustavljaju, u trećem planu se vide kuće; čuje se završni dio pjesme, udarci vesla, patke, dovikivanje ljudi)

Prisjetite se u kojem trenutku se kadrovi brže izmjenjuju.

Opišite ih navodeći i zvukove.

(kada trupice uđu u selo; dječak trči s udicom niz stepenice kamene kuće – čuju se patke i kukurikanje pijetla; žene u tamnoj odjeći, s crnim maramama na glavi, povezuju trstiku, ispod njih djevojčica i dječak rade isto – čuju se zvukovi pletenja trstike, kokodakanje kokoši, kukurikanje pijetla, povici dječaka; žena stoji u trupici i odguruje se veslom, trupica je napola puna sijena, čuju se povici dječaka i zvuk veslanja, druga žena pere odjeću u Neretvi, u pozadini muškarac vješa mrežu, čuje se zvuk magarca, pataka, gusaka, povici djece)

• Razmislite i zaključite.

Zaključite što je naglašeno sljedećim načinom snimanja kadora:

- a) kamera snima djecu ispod trstike – vide se sjene trstike na tijelima djece i trstici koju pletu, kamera prikazuje lice djevojčice i sjene trstike na njemu, kamera prikazuje ruke djevojčice koje pletu trstiku i sjenu trstike na rukama i trstici
- b) kamera snima odozdo, kroz trstiku prikazuje ženu koja ju plete.

(individualni odgovori učenika; naglašen je poseban, izražajni ambijent, naglašena je subjektivnost kadra, istaknuta poetika kadra, istaknut je tradicionalni način života)

Navedite primjere za različite zvukove u filmu:

- a) šumovi – zvuk veslanja, pataka, kokota, kokoši, magarca, trstike, dječje vike i smijeha
- b) glazba – pjesme / klape koje prate radnju
- c) tišina – nema, jedino je naglašena tišina pogrebne povorke
(mještani šute, čuju se samo zvukovi s rijeke, povremeno zvona i komorna glazba)
- d) dijalozi – u jednom kadru čuje se dovikivanje i odgovor (na ulasku u selo).

Prisjetite se zvukova u različitim cjelinama filma. Navedite primjere.

(vožnja u trupicama i lađama – zvuk vesla, veslanja, pjesma; ulaz trupica i lađa u selo – dovikivanje ljudi, dječji usklici, kokoši, patke, magarac, pletenje trstike; pranje rublja na Neretvi – zvuk pranja, s Neretve udaraca vesla, veslanja; čovjek u trupici vesla, ispred njega goveda plivaju – zvuk valova, ptica, teškog disanja goveda; ribolov – zvuk udaranja veslom po površini vode, glasovi dječje igre i trčanja kroz pličak; žene sijeku trstiku – zvuk sječe srpom, pjesma ženske klape; prijevoz trstike na trupici – zvuk vesla, valova, ptica; kopanje kanala – zvuk lopata, odbacivanje zemlje, ptica, tihog zvuka glazbe nalik udarcima; žene vuku čamac – zvuk hodanja, broda; svadba – vesla, veslanja, sviranja, pjevanja, povika; lov žaba noću – zvuk močvare noću, kreketanje žaba; lov močvarnih ptica – zvuk ptica, drvenog piska; pogrebna povorka – zvuk vesla, valova, zvona crkve, komorne glazbe)

Navedite koji se zvuk u filmu najčešće čuje.

(zvuk valova, veslanja, udaraca vesla o trupicu i lađu)

Zaključite koja je njegova uloga u filmu.

(naglašavanje važnosti rijeke u životima ljudi koji uz nju žive)

Razmislite što je karakterističnim zvukovima u različitim cjelinama postignuto.

(odjeljivanje cjelina u filmu)

• **Razmislite i navedite.**

Opišite kadrove koji naglašavaju život u močvarnom dijelu rijeke Neretve.

- žena stoji u trupici i vesla, u trupici je trstika, druga žena pere rublje u rijeci, u pozadini se vide kamene kuće, ispred njih velike količine trstike na hrpama, muškarac vješa mrežu
- muškarac uz rijeku prenosi trstiku s trupica, vide se povezane trupice uz obalu rijeke, visoka trstika u rijeci
- u trupici sjedi dijete, vide se noge muškarca koji stoji i vesla, prevoze trstiku
- vide se ruke žene koja u Neretvi, na kamenu pere odjeću, a zatim prikazuje ženu koja odjeću pere
- u prvom planu vidi se veslo na trupici i veslanje niz rijeku, u drugom više trupica koje plove niz rijeku
- kroz trstiku se vide trupice koje prevoze trstiku (veslaju muškarci i žene)
- goveda plivaju u rijeci, iza njih je muškarac u trupici, vesla za njima
- muškarac u trupici vesлом udara po površini rijeke i tako tjeru ribu u mrežu, zove djecu koja se kupaju da mu pomognu, djeca tjeraju ribu u mrežu u pličaku
- žene stoje jedna do druge u nizu, srpom sijeku šaš uz obalu Neretve i pobiru ga
- žena prevozi šaš u trupici
- muškarci šutke kopaju kanale kako bi stvorili močvarno tlo na obali, bosonogi su, zemlja je mekana, stvara se blato, sve je obrasio u šaš, žena sjedi ispod drveta i lomi grancice / loži vatru ispod lonca, kuha obrok, malo dalje je demizon (staklena, vrbovom šibom ili slamom opletena posuda), uz ženu sjedi dijete u trupici i igra se
- žene konopcima vuku čamce s obale, u čamcima su muškarci, čamci su natovareni grožđem, žene pridržavaju čamce kada prolazi brod
- svadbena povorka prevozi se trupicama i lađama, mладenci su u lađi, svirači sviraju, svadbena povorka pjeva, ulaze u selo, dočekuju ih mještani, djeca na njih bacaju latice cvijeća
- noć, vidi se samo svjetlo s trupice / svjetiljka, muškarac iz trupice lovi rukom žabe i stavlja ih u vreću
- muškarac u sumrak / zoru drvenom piskom imitira glasanje ptica i tako lovnu močvarne ptice, ptica dolazi, muškarac podiže pušku na kojoj je svjetiljka, ubija pticu, pas utriči u rijeku, donosi muškarcu pticu
- prijevoz i ispraćaj pokojnika u trupicama i lađama, lijes je u lađi, uz njega su vijenci, a iza njega tri žene u crnom, ostali stanovnici su u trupicama, sivo je i tmurno
- bageri i buldožeri kopaju deltu Neretve, staju kada prolazi pogrebna povorka, nakon prolaza nastavljaju s radom.

fotografija: Zagreb film

fotografija: Zagreb film

Prisjetite se kadrova u kojima su podcrtani kontrasti (suprotnosti).

(spoj staroga i novoga - žene Peru rublje na kamenoj ploči, ploča je iz starorimskog doba; magarac njišti pokraj povijesnoga reljefa u kamenu, ostatka iz rimskog grada Narone; žene konopom vuku čamac s grožđem, pokraj njih prolazi suvremenii riječni brod; ljudi u trupicama veslaju, prolaze pokraj povijesnog bogumilskog stećka; svjetlost svjetiljke noću / hvatanje žaba i močvarnih ptica; prolaz pogrebne povorke s pokojnikom u lađi, moderni strojevi koji kopaju uz Neretvu)

Navedite primjere filmskih izražajnih sredstava kojima je podcrtan težak život ljudi u močvarnoj delti Neretve.

• **Vertikalni kut snimanja**

(donji kut snimanja – žene vuku trupicu s grožđem iz rijeke; gornji kut snimanja – gole noge muškarca kopaju kanal uz Neretvu)

• **Planovi**

(detalj – veslo, lopata; krupni plan – pranje rublja na kamenu; srednji plan – žena vuče konope; polutotal – trupice i lađe, natovarene trstikom, ulaze u selo)

• **Stanje kamere**

(pokretna kamera – vožnja ili far / kamera snima iz čamca koji je u pokretu; panorama ili švenk – ulazak trupice u kadar, a zatim podizanje kamere i prikaz trupica i lađa niz Neretvu)

• **Zvukovi**

(prenaglašeni zvukovi u službi naglašavanja atmosfere, npr. lupanja veslom po površini rijeke)

fotografija: Zagreb film

Filmski zadatak

Izaberite jedan od ponuđena tri filmska zadatka.

1. Napišite komentar na film *Ljudi s Neretve*.
2. Pogledajte još jednom film i izdvojite primjere kadrova koji su vas posebno dojmili.
Obrazložite svoj izbor.
3. Napravite plakat za film *Ljudi s Neretve*.

Povezanost sa školskim predmetima

1. Hrvatski jezik (kadar, prikaz atmosfere kroz kadar, uloga zvuka u naglašavanju atmosfere u filmu, vertikalni kut snimanja, planovi, pokreti kamere)
2. Likovna kultura (kompozicija kadra)
3. Glazbena kultura (glazba – kao vrsta zvuka u filmu)
4. Geografija – dolina Neretve, močvarna delta Neretve
5. Povijest – arheološka nalazišta (arheološka nalazišta iz starorimskog doba, ostaci iz rimskog grada Narona, bogumilski stećci)

Ishodi

1. OŠ HJ C.7.1. Učenik obrazlaže utjecaj filma na razvoj stavova i vrijednosti
2. OŠ HJ C.7.2. Učenik obrazlaže značenje filma s obzirom na društveni i ekonomski kontekst
3. OŠ HJ B.7.4. / OŠ HJ B.8.4. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima
4. OŠ HJ C.7.3. / OŠ HJ C.8.3. Učenik posjećuje kulturne događaje u fizičkome i virtualnome okružju

fotografija: Zagreb film

Mala seoska priredba

Krsto Papić

Režija: **Krsto Papić**

Scenarij: **Krsto Papić**

Kamera: **Ivica Rajković**

Montaža: **Lida Braniš**

Glazba: **arhivska glazba**

Produkcija: **Zagreb Film**

Godina: **1971.**

Trajanje: **17' 36"**

Uzrast: **6. / 7. / 8. razred**

Poveznica:

<https://zagrebfilm.hr/filmovi/mala-seoska-priredba/>

Fotografija: Zagreb film

Krsto Papić

- hrvatski scenarist i filmski redatelj čija se karijera protezala kroz pet desetljeća (Vučji Do, 1933. – Zagreb, 2013.)
- jedan je od najdarovitijih autora dokumentarnih filmova
- snimio je dugometražniigrani film *Tajna Nikole Tesle*.

fotografija: Hrvatski audiovizualni centar

❸ Zanimljivost

Dokumentarni film *Mala seoska priredba* zauzeo je, prema ocjeni filmskih kritičara, drugo mjesto u izboru najboljih hrvatskih dokumentarnih filmova svih vremena (2020.).

❸ Sinopsis

Film prati seosku priredbu u međimurskom selu Orahovica. Osim izbora miss sela, bira se i najljepši glas. Amatersko pjevanje, pričanje viceva i pokušaj oponašanja sličnih događanja priredbu dovodi do karikature.

❸ Motivacija

Jeste li ikada gledali izbor za miss? Što ste primijetili u držanju i ponašanju kandidatkinja?

Jeste li gledali izbor za najboljega pjevača / pjevačice? Na koji način pokušavaju biti bolji od drugih?

❸ Upute za gledanje filma

Tijekom gledanja filma obratite pozornost na:

- zvukove u prvome kadru
- čitanje oglasa
- zainteresiranost publike
- način snimanja (kadar, plan, vertikalni kut snimanja / rakurs, stanje kamere)
- ponašanje natjecatelja
- uvjerljivost natjecatelja
- zvukove u filmu
- humor.

fotografija: Zagreb film

Najava filma

Pogledajte dokumentarni film *Mala seoska priredba Krste Papića*. Film traje 17' 36".

Dojmovi o filmu

Iznesite svoje dojmove o filmu.

Kako vam se svidio film? Obrazložite.

Je li vas film zabavio? Obrazložite.

Razgovor o filmu

- Prisjetite se i opišite.**

Opišite prvi kadar u filmu i navedite zvukove koji se čuju.

(statični kadar, njiva s kukuruzom u prvom planu, jednolični udarci kojima se ne zna izvor, povremeno kukurikanje pijetla)

Zaključite što je već prvim kadrom redatelj dao do znanja.

(smjestio je radnju filma - selo)

Navedite u kojem se trenutku otkriva izvor jednoličnih udaraca koji su se čuli u prvom kadru. Opišite kadar.

(blizi plan / prikazuje bubanj, palice i ruke koje palicama udaraju u bubanj, pokret kamere / panorama ili švenk – kamera se s bubnja podiže na poprsje starca koji vadi papir i počne čitati oglas)

Razmislite što je tim kadrom naglašeno.

(suprotnost / kontrast – starac smežurana lica i ruku, s jednim zubom, odjeća otkriva kako je svejedno čita li oglas o izboru miss ili radi u polju / kragna košulje je poderana nasuprot oglasu o događaju koji slijedi – izbor najljepše djevojke sela, miss sela)

Navedite što vam je u oglasu, koji je starac čitao, bilo neobično i / ili smiješno.

(starac u istom oglasu čita informaciju o izboru miss sela, biranju najljepšeg glasa sela, prodaji domaćih životinja i pozivu radnicima, koji su se javili za rad u Njemačkoj, da dođu na pregled)

Opišite kadrove koji prikazuju zainteresiranost mještana za sadržaj oglasa.

(iza starca, koji čita oglas, stoji muška osoba, gleda ga i sluša, u kadar s lijeve strane ulazi ženska osoba i s desne muška; starac puši lulu i sa zanimanjem sluša, zaprežna kola s konjima, dvoje mještana sjedi u kolima, žena se okreće i sluša oglas, dječak sa strane čupa travu)

fotografija: Zagreb film

Prisjetite se kadra u kojem je snimljen starac koji čita oglas.

Opišite i obrazložite:

a) izbor plana

(blizi plan – naglašava starčovo izborano lice, jedan zub, držanje, štapove bubnja i oglas u rukama)

b) izbor plošnog kadra

(starac je u prvom planu prikazan oštro, a likovi iza njega su neoštiri, pažnja je usmjerena na starca i tekst koji čita)

c) stanje kamere

(statična kamera / kamera prikazuje bubanj i ruke koje palicama udaraju o njega, u nastavku pokretna kamera / panorama ili švenk – kamera se s bubnja penje na lice starca, otkriva tko čita oglas, statična kamera / usredotočena je na starca i čitanje oglasa)

d) duljina kadra

(kadar čitanja oglasa je dug, povremeno prekinut prikazom mještana ili pataka u selu)

Razmislite kako prvi kadrovi na priredbi naglašavaju da je riječ o maloj seoskoj priredbi. Opišite ih.

(prvi kadar prikazuje zelene zastore, na vrhu natpis BIRANJE MISS 71, zastori su na sredini malo rastvorenji, muškarac zaviruje i gleda u publiku, čuje se vesela glazba, ruka povlači zastore, vide se svirači koji sviraju; kroz mnogobrojnu, nasmijanu publiku koja plješće, prolazi veselo stariji muškarac u narodnoj nošnji s pletenom košarom i proizvodima sela, usput publiku pozdravlja, kamera ga prati, prolazi ispred žirija do pozornice / panorama ili švenk, na pozornici pozdravlja publiku, pjeva pozdrav, smije se, pleše, iza njega svirači sviraju nastavak pjesme koja se čula od samoga početka, sa strane pozornice vide se organizatori, jedan od njih drži i cigaretu u ruci, promatraju događanje na pozornici, vidi se i voditeljica koja nešto zapisuje na papir)

Zaključite na koji je način kamera podcrtala svirače, pjevače i folkloraše. Obrazložite svoj odgovor.

(svirači / srednji plan – sviraju, veseli su, sigurni u sebe, nasmijani; plan detalj – prikazuje ruke koje vješto i brzo sviraju)

(pjevači / srednji plan / američki plan – prikazana je njihova lažna sigurnost, oponašaju profesionalne pjevače, njihova držanja, nastupe, ali ipak djeluju vrlo nesigurno; polublizi plan / blizi plan / krupni plan - naglasak je na licu i držanju / naglašavanje nesigurnosti i pogrešaka)

(folkloraši / srednji plan – naglašen je usklađeni, profesionalni nastup, krupni plan – prikaz nogu - isticanje vještine i sklada tijekom plesa)

Razmislite koja je razlika u pjesmama koje pjevaju pjevači i pjesmama koje pjevaju folkloraši.

(pjevači nevješto pjevaju popularne zabavne melodije 70-ih godina; folkloraši vješto pjevaju narodne pjesme)

Zaključite koja je uloga viceva koje stariji čovjek priča s pozornice.

(kritika vlasti i društva, zabavljanje publike)

fotografija: Zagreb film

• Razmislite i zaključite.

Prisjetite se koji planovi prevladavaju u kadrovima koji prikazuju događanja na pozornici. Navedite primjere.

(srednji plan – stariji čovjek priča vic, oko njega su svirači; američki plan – djevojka u žutoj haljini pjeva; polublizi plan – pjevač duže plave kose pjeva; blizi plan – djevojka u ljubičastoj haljini pjeva; krupni plan – mladić smeđe kose pjeva)

Zaključite na koji je način prikazano što publika gleda i reakcija publike.

(kontraplanom – kamera je snimala iz publike / prikazuju se događanja na pozornici, vidi se ono što gledatelji iz publike gledaju; kamera je snimala s pozornice / prikazuje se publika u gledalištu i njihova reakcija dok gleda događanja na pozornici)

Razmislite o kojem je vertikalnom kutu snimanja riječ u kadrovima:

- a) Publika gleda na pozornicu (kamera snima odozdo / donji kut snimanja)
- b) Publika se vidi s pozornice (kamera snima odozgo / gornji kut snimanja)

Navedite kako je načinom snimanja kadrova istaknuta zainteresiranost mještana za priredbu. Navedite primjere s priredbe.

(polutotal / kamera prikazuje brojnu publiku, panorama ili švenk / kamera prikazuje publiku s jedne na drugu stranu dvorane; krupni plan / kamera prikazuje izraze lica publike, njihove reakcije, statična kamera / kadar je dovoljno dug da bi se reakcije pojedinaca mogle uočiti)

Razmislite zašto je film odličan dokument vremena. Obrazložite.

(film prikazuje kako je tih godina selo pokušavalo imitirati urbanu kulturu / izbor miss; naglašava mentalitet ljudi i neugodu koju osjećaju djevojke koje se natječu za miss sela, pjevači pjevaju bez ikakve samokritičnosti, pokušavaju oponašati omiljene pjevače toga vremena, zabava koja je okupila brojne mještane, veliki događaj za selo)

Prisjetite se izlazaka djevojaka, koje se natječu za miss, na pozornicu. Navedite u koliko je kadrova snimljen njihov izlazak i predstavljanje.

(u jednome kadru)

Zaključite u kojem je planu snimljen kadar i je li kamera tijekom snimanja bila statična.

(veći dio kadra snimljen je u srednjem planu, planu koji najbolje opisuje radnju / tek se u jednom dijelu približila i kratko natjecateljicu prikazala u američkom planu; kamera je bila dinamična / dočekivala je natjecateljice, pratila njihov prolaz)

Razmislite kako su se natjecateljice osjećale. Obrazložite svoj odgovor.

(nelagodno, nesigurno / hodaju uplašeno i nesigurno)

Navedite što povezuje prvi i zadnji kadar u filmu.

(isti motiv – bubanj i udaranje u bubanj, starac čita oglas, vidi se njiva s kukuruzom)

Razmislite kako je zvuk u prvom i zadnjem kadru zaokružio radnju filma.

(prvi kadar – čuje se bubanj, starac čita oglas o seoskoj priredbi – biranje miss i najljepšega glasa, nadovezuje se oglas o prodaji domaćih životinja i pozivu radnicima, koji su se javili za rad u Njemačkoj, da dođu na pregled; zadnji kadar - čuje se bubanj, starac čita oglas o rezultatima izbora za miss sela te nadovezuje oglas o starcu koji traži osobu koja će o njemu brinuti do kraja života i na kraju ga sahraniti, a zauzvrat će on joj ostaviti sve što ima, kadar završava zvukovima bubenja)

Zaključite opravdava li naslov filma sadržaj filma. Obrazložite svoj odgovor.

(individualni odgovori učenika)

Filmski zadatak

Izaberite jedan od ponuđena tri filmska zadatka.

1. Napišite komentar na film iznoseći primjere iz filma.
2. Nacrtajte plakat za film *Mala seoska priredba*.
3. Izdvojite kadrove koji su vas nasmijali.
Opisite ih navodeći i filmska izražajna sredstva.

fotografija: Zagreb film

Povezanost sa školskim predmetima

1. Hrvatski jezik (kadar, prikaz atmosfere kroz kadar, plan / kontraplan, kut snimanja, uloga zvuka u naglašavanju atmosfere u filmu, humor u filmu, stanje kamere)
2. Likovna kultura (kompozicija kadra, narodne nošnje)
3. Glazbena kultura (profesionalno i amatersko pjevanje, popularne melodije, narodna baština, zvukovi - vrsta)
4. Sat razrednika (original i oponašanje)

fotografija: Zagreb film

Ishodi

1. OŠ HJ C.7.1. Učenik obrazlaže utjecaj filma na razvoj stavova i vrijednosti
2. OŠ HJ C.7.2. Učenik obrazlaže značenje filma s obzirom na društveni i ekonomski kontekst
3. OŠ HJ B.6.4. / B.7.4. / OŠ HJ B.8.4. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima
4. OŠ HJ C.6.3. / C.7.3. / OŠ HJ C.8.3. Učenik posjećuje kulturne događaje u fizičkome i virtualnome okružju

fotografija: Zagreb film

fotografija: Zagreb film

Od 3 do 22

Krešo Golik

Režija: **Krešo Golik**

Scenarij: **Krešo Golik**

Kamera: **Ivica Rajković**

Montaža: **Katja Majer**

Glazba: **arhivska glazba**

Producija: **Zagreb Film**

Godina: **1966.**

Trajanje: **14'10"**

Uzrast: **7. / 8. razred**

Poveznica:

<https://zagrebfilm.hr/filmove/od-3-do-22/>

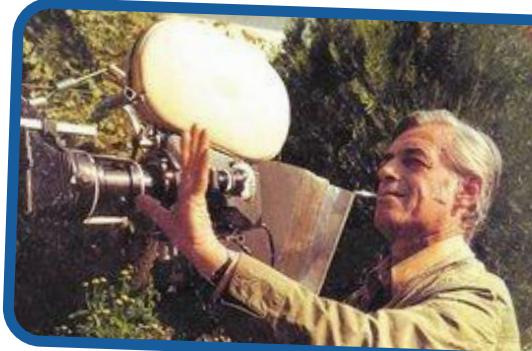

fotografija: Zagreb film

Krešo Golik

- hrvatski je filmski i televizijski redatelj i scenarist (Fužine, 1922. – Zagreb, 1996.)
- redatelj je filma *Tko pjeva zlo ne misli* (1970.) koji je u mnogim anketama proglašavan najuspješnijim hrvatskim igranim filmom.

fotografija: Wikipedia

❸ Zanimljivost

Dokumentarni film *Od 3 do 22* zauzeo je, prema ocjeni filmskih kritičara, prvo mjestu u izboru najboljih hrvatskih dokumentarnih filmova svih vremena (2020.).

❸ Sinopsis

Film prati jedan dan u životu radnice Smilje Glavaš. Prikazan je od ranoga buđenja (u 03.08) do lijeganja (u 22.00).

❸ Motivacija

U koliko sati najčešće navečer liježete? A ujutro se budite?

Možete li zamisliti život tijekom kojega vam svaku noć budilica zvoni u 03.00 sata? Obrazložite svoj odgovor.

❸ Upute za gledanje filma

Tijekom gledanja filma obratite pozornost na:

- ulogu budilice u filmu
- ponašanje djeteta tijekom filma
- komunikaciju između žene / Smilje i muža
- odnos Smilje prema djetetu
- odnos oca prema djetetu
- vrstu planova, vertikalnog kuta snimanja, stanja kamere
- Smilju u tvornici
- raspored Smiljinih poslova
- radnju filma, kronologiju događanja
- podjelu kućanskih poslova između Smilje i muža.

fotografija: Zagreb film

Najava filma

Pogledajte dokumentarni film Od 3 do 22 Kreše Golika. Film traje 14'10".

Dojmovi o filmu

Iznesite svoje dojmove o filmu.

Kakav je dojam na vas ostavio film? Obrazložite.

Je li vas Smiljin tempo života iznenadio? Obrazložite.

Razgovor o filmu

- Prisjetite se i opišite.**

Prisjetite se prvoga kadra u filmu i navedite koja je njegova uloga. Obrazložite svoj odgovor.

(kadar donosi podatke o ženskoj osobi; otkriva o kome je film snimljen)

Razmislite koju ulogu ima zvuk budilice nakon naslova filma.

(isticanje vremena ustajanja)

Prisjetite se u kojem se kadru ponovno čuje zvuk budilice. Iznesite svoj zaključak.

(ponovno se čuje u odjavi filma; naglašava dane koji prolaze u istom ritmu – budilica zvoni u 03.08, Smilja ustaje)

Povežite prvi kadar s podacima i kadrove koji slijede nakon zvana budilice.

(ženska ruka gasi budilicu, u mraku pali petrolejsku lampu, nosi ju kroz mrak, potpaljuje vatru u peći, na stolu lijeva mljeku u posudu, stavlja zdjelu s mlijekom na peć)

Zaključite zašto su prikazane samo ruke.

(ruke su simbol rada, naglašeno je što Smilja radi nakon zvana budilice)

Opišite kadar koji nagovještava otkriće lica ženske osobe.

(žena / Smilja umiva se u lavoru; sagnuta je, vidi se kosa)

Prisjetite se kadra u kojem je Smilja potpuno otkrivena. Navedite i vrstu plana.

(Smilja otvara vanjska vrata trošne kuće, baca vodu iz lavora u dvorište, zatvara vrata / polublizi plan)

Navedite u kojem kadru se prvi puta vide osjećaji na Smiljinom licu.

(kada podigne dijete iz kreveta i drži ga u naručju)

fotografija: Zagreb film

● Razmislite i opišite.

Razmislite na koji je način prikazano da u kući postoji i muška osoba.

(neosvijetljen kadar / djelomično osvjetljenje, prolaz nogu kroz kadar, čuje se djetetovo izgovaranje tata)

Navedite u kojem su planu prikazani kadrovi odijevanja djeteta, stavljanja šalica na stol, rezanja kruha, lijevanja mlijeka u šalice i hranjenja djeteta. Obrazložite izbor planova.

(blizi plan - svi kadrovi, osim hranjenja djeteta – polublizi plan; planovi naglašavaju izraze lica, odnosa među likovima, pojedinosti koje Smilja obavlja prije odlaska na posao)

Prisjetite se zvukova koji se čuju dok majka odijeva dijete, stavlja šalice na stol, ulijeva mlijeko i hrani dijete.

(čuje se zadovoljno mrmljanje djeteta, lupanje šalica, zvuk rezanja kruha, lijevanja mlijeka, otkucaji sata)

Zaključite zašto se zvuk otkucaja sata najjače čuje.

(naglašava tišinu, izostanak komunikacije između Smilje i muža, naglašava važnost vremena u filmu)

Razmislite koji se zvuk u filmu razlikuje od ostalih zvukova tijekom jutarnjega rituala.

(dječje mrmljanje, izgovaranje riječi mama i tata, igračka čiji je zvuk poput zvončića)

Navedite što vas je iznenadilo nakon ponovnog stavljanja djeteta u krevet nakon jutarnjega obroka. Obrazložite.

(malo dijete ostaje samo u kući; gašenje petrolejske lampe / potpuni mrak, zaključavanje vanjskih vrata i odlazak od kuće; obrazloženja – individualni odgovori učenika)

fotografija: Zagreb film

● Prisjetite se i navedite.

Opišite kadrove kojima je naglašeno da u kući dijete ostaje samo. Navedite planove.

1. kadar - blizi plan / dijete leži u krevetu, u ruci drži igračke, mrmlja, maše igračkom koja proizvodi zvuk zvončića

2. kadar - krupni plan / ženska ruka stavlja upaljenu petrolejsku lampu na stol, čuje se puhanje u lampu, lampa se gasi, nastaje potpuni mrak, dijete mrmlja, čuje se škrapanje vrata

3. kadar – srednji plan / otac gura bicikl ispred siromašne kuće, majka / Smilja izlazi iz kuće, zatvara ulazna drvena vrata, čuje se škrapanje vrata, lupanje vrata, mrmljanje djeteta, žena koljenom pridržava vrata dok ih zaključava / lokot

4. kadar / krupni plan / vidi se Smiljina ruka koja zaključava lokot na vratima, čuje se mrljanje djeteta, ruka nestaje, ostaje lokot

5. kadar – američki plan / Smilja i muž odlaze blatnjavom cestom, zaobilaze lokve vode, čuje se zvuk hodanja i guranja bicikla, lavež psa

6. kadar – polutotal / Smilja i muž odlaze niz blatnjavu ulicu punu lokava)

Navedite vrstu dinamične kamere u kadru koji prikazuje odlazak Smilje i muža na posao. Opišite kadar.

(panorama ili švenk – kamera dočekuje Smilju i muža na blatnjavoj cesti, Smilja i muž prolaze paralelno s kamerom zaobilazeći lokve vode, kamera iz prati kako odlaze niz blatnjavu ulicu)

Navedite što ste primijetili u odnosu Smilje i muža. Obrazložite navodeći primjere.

(izostanak bilo kakve komunikacija – hodaju zajedno blatnjavom cestom bez ijedne riječi, čak se ne pozdravljaju ni kada se rastaju u gradu, kod kuće ne obraćaju pažnju jedan na drugoga)

Prisjetite se kadrova u kojima se ponovno pojavljuju krupni kadrovi sata.

Navedite razlog.

(Smilja je izašla iz autobusa i trči prema tramvajskoj stanici, krupni kadar prikazuje 5.08, čuje se žamor ljudi, Smilja se u gužvi gura u tramvaj, stoji u tramvaju i vozi se; gornji kut snimanja / gornji rakurs – kamera prikazuje tržnicu punu ljudi, pultove na tržnici pune hrane, vidi se i čuje prolaz tramvaja, čuje se žamor ljudi, u gužvi se vidi Smilja, izabire i kupuje, sat prikazuje 5.22; razlog - naglašavanje Smiljinoga tempa u danu, njezine žurbe i protoka vremena)

Opišite kadrove koji označavaju početak i kraj radnoga vremena u tvornici.

(početak radnog vremena - ljudi ulaze u dvorište tvornice, vidi se natpis tvornice - Pobjeda - na ogradi, ulazu u tvornicu, čuje se zvuk / sirena za početak i vidi se dim iz dimnjaka tvornice)

(kraj radnog vremena - čuje se zvuk / sirena za završetak radnog vremena, vidi se dim iz dimnjaka, zvuk / sirena je sve tiši, dim se smanjuje i na kraju nestaje, ljudi prelaze tračnice na izlasku iz tvornice)

Razmislite kako je naglašena rutina rada u tvornici.

(kadrovi se brzo izmjenjuju, kratki kadrovi prikazuju brzi rad strojeva, dulji kadrovi prikazuju Smiljin rad na stroju, najduži kadar prikazuje pauzu u kojoj Smilja piće mlijeko i jede kruh)

fotografija: Zagreb film

fotografija: Zagreb film

● **Razmislite i zaključite..**

Zaključite kako je naglašena suprotnost / kontrast tijekom Smiljinog radnog dana u tvornici.

(tijekom rada strojeva čuje se jaka buka tkalačkih stanova / strojeva koji rade; za vrijeme pauze Smilja sjedi sama u pogonu, u tišini se čuje samo zvuk podizanja boce iz koje piće mljeku)

Razmislite zašto je kadar pauze dug 40 – ak sekundi. Obrazložite svoj odgovor.

(naglašava Smiljin mir, odmor u neprekidnom radu kod kuće i u tvornici, vrijeme koje je posvetila samo sebi)

Zaključite na koji je način Smiljin odmor / mir za vrijeme pauze naglašen.

(slikom – plošni kadar, u prvom planu je Smilja, u drugom se vide žene koje izlaze iz pogona / dvorane, Smilja ostaje sama / blizi plan;

zvukom – čuje se odzvanjanje koraka žena koje izlaze, nastaje tišina koju prekida povremeno podizanje boce s mljekom)

Navedite svoje osjećaja kada je Smilja, nakon povratka s posla, otključavala lokot. Obrazložite ih.

(individualni odgovori učenika)

Zaključite kako se dijete ponaša. Obrazložite odgovor opisujući kadrove.

(dijete je veselo, razigrano; usprkos tome što je cijeli dan samo, u krevetu, dijete ne plače, već mrmlja, zabavlja se s igračkom, mrmlja mama, tata)

Razmislite je li se ponašanje roditelja na povratku s posla promjenilo. Obrazložite.

(Smilja – iskazuje ljubav prema djetetu, diže ga, smije mu se; otac – podiže dijete koje je u dvorištu, stavlja ga na sjedalo bicikla, vozi, kasnije drži za ruku i zajedno odlaze u šetnju blatnjavom cestom; odnos Smilje i muža i dalje je isti – bez komunikacije)

fotografija: Zagreb film

Izdvojite kadar u kojem je naglašen patrijarhalni odnos između Smilje i njezinoga muža.

(vide se muževe noge na krevetu dok Smilja obavlja kućanske poslove - muž joj pomaze samo u jednom trenutku kad pridržava tepih)

Opišite završne kadrove filma u kojem je ponovno naglašena uloga budilice u životu Smilje.

(blizi plan / Smilja navija budilicu, čuju se navijanje i otkucaji budilice; krupni plan / budilica pokazuje 21.45, vidi se pomicanje kazaljki za buđenje u 3 sata, čuju se otkucaji budilice; blizi plan / pola Smiljinog lica je osvijetljeno, a pola u mraku, sa smiješkom gleda prema djetetu, čuju se otkucaji budilice; polublizi plan / dijete spava, Smilja ga pokriva, čuju se otkucaji budilice; krupni plan / Smiljina ruka spušta petrolejsku lampu na stol, čuje se puhanje, lampa se gasi, čuju se otkucaji budilice; krupni plan / vidi se Smiljina glava na jastuku, gleda, čuju se otkucaji budilice, zvižduk vlaka, Smilja zaklopi oči, i dalje se čuju otkucaji budilice; u odjavi se vidi njihova mala kuća i čuje zvonjava budilice)

fotografija: Zagreb film

Filmski zadatak

Izaberite jedan od ponuđena tri filmska zadatka.

1. Napišite problemski članak na temu koju problematizira film.
2. Napravite plakat za film *Od 3 do 22*.
3. Iz filma izdvojite kadrove koji su vam posebno upečatljivi.
Opиште ih navodeći filmska izražajna sredstva. Obrazložite svoj izbor.

Povezanost sa školskim predmetima

1. Hrvatski jezik (dokumentarni film, tema, dramaturgija, karakterizacija likova, razumijevanje filmske priče, kadar, plan, kut snimanja, pokreti kamere, zvuk u filmu i vrste zvukova u filmu, uloga svjetla u filmu)
2. Likovna kultura (kompozicija, odnos svjetla i sjene)
3. Sat razrednika (patrijarhalni odnosi, komunikacija)

Ishodi

1. OŠ HJ C.7.1. Učenik obrazlaže utjecaj filma na razvoj stavova i vrijednosti
2. OŠ HJ C.7.2. Učenik obrazlaže značenje filma s obzirom na društveni i ekonomski kontekst
3. OŠ HJ B.7.4. / OŠ HJ B.8.4. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima
4. OŠ HJ C.7.3. / OŠ HJ C.8.3. Učenik posjećuje kulturne događaje u fizičkome i virtualnome okružju.

fotografija: Zagreb film

Pletenice

Zoran Tadić

Režija: **Zoran Tadić**

Scenarij: **Zoran Tadić**

Kamera: **Želimir Guberović**

Montaža: **Tihomir Odić**

Producija: **Zagreb Film**

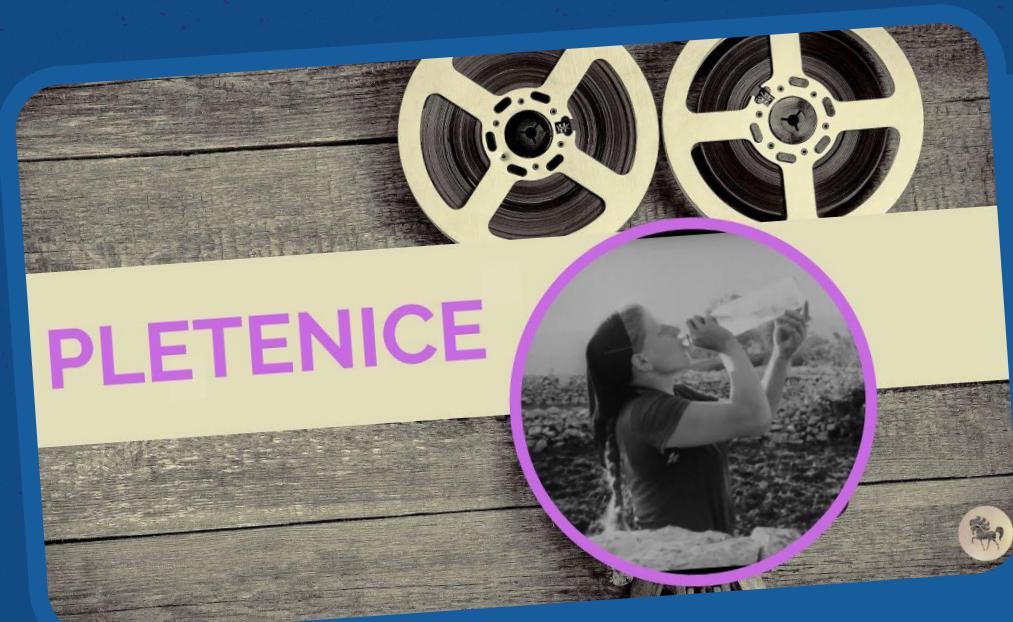
Godina: **1974.**

Trajanje: **11' 26"**

Uzrast: **6. / 7. / 8. razred**

Poveznica:

<https://zagrebfilm.hr/filmovi/pletenice/>

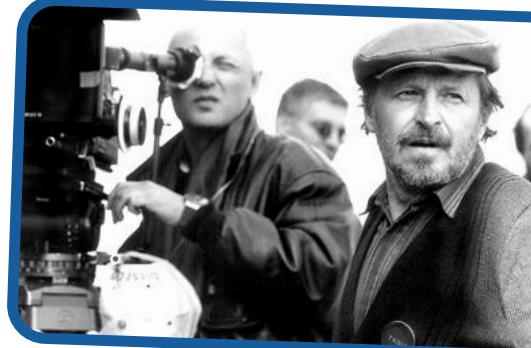

fotografija: Zagreb film

Zoran Tadić

- jedan je od najznačajnijih hrvatskih filmskih redatelja, filmski kritičar i pedagog, (1941. - 2007.)
- igrani film *Ritam zločina* (1981.) nastao je prema kriminalističkoj priči *Dobri duh Zagreba* Pavla Pavličića.

fotografija: Hrvatski filmski savez

.Sinopsis

U osamljenoj i gruboj pustosi Dalmatinske zagore žene su opterećene teškim radom. No, u tom surovom življenju, s beskrajnim strpljenjem i vještinom nježno pletu svoju kosu u pletenice.

.Motivacija

Volite li biti sami? Obrazložite.

Koliko vremena posvećuje samo sebi? Na koji način?

Upute za gledanje filma

Tijekom gledanja filma obratite pozornost na:

- prvi kadar u filmu
- duljinu kadrova
- prikaz pranja i sušenja kose
- prikaz izrade pletenica
- odnos među likovima
- zvukove u filmu
- suprotnosti / kontraste
- izbor planova
- atmosferu.

fotografija: Zagreb film

Najava filma

Pogledajte dokumentarni film *Pletenice* Zorana Tadića. Film traje 11' 26".

Dojmovi o filmu

Iznesite svoje dojmove o filmu.

Kako vam se svidio film? Obrazložite.

Je li vas snimanje izrade pletenica iznenadilo?
Obrazložite.

fotografija: Zagreb film

Razgovor o filmu

• Razmislite i navedite.

Prisjetite se prvoga kadra i iznesite na koji nas način uvodi u filmu priču.

(polutotal, suton, kamenje i poneka travka, sivo nebo naglašeno u većem dijelu kadera, u daljini neodređeni crni obrisi nečega što se približava, što bliže dolazi, otkrivaju se dvije osobe s velikim teretom na leđima, zatim noge žena i velike količine granja na leđima, žene izlaze iz kadra / prođu, vidi se naslov)

Navedite koji su se zvukovi čuli.

(čuju se povremeni neodređeni udarci, u daljini ptice, koraci na kamenju, zvukovi granja koje se pomiču na leđima)

Razmislite što je izborom prvoga kadra redatelj naglasio.

(težak život žena, posebno duljinom kadra, statičan kadar traje gotovo minutu)

**Navedite jeste li očekivali kadar pranja kose nakon dugog kadra nošenja granja.
Obrazložite svoj odgovor.**

(individualni odgovori učenika)

Prisjetite se prvoga kadra pranja kose. Opišite ga navodeći, uz opis, plan i duljinu kadera.

(djevojka je nagnuta nad širokom kantom vode, pere kosu vrlo detaljno i dugo; plan – polublizi, duljina kadra – 50”)

Navedite zvukove koji se čuju u prvom kadru tijekom pranja kose.

(sapunanja glave, trljanja / pranja kose, glasni zvukovi uzimanja rukama vode iz kante, udaraca rukama o limenu kantu tijekom uzimanja vode, pri kraju kadra ispiranja kose, povremenog kokodakanja kokoši)

Zaključite kako je pranje kose naglašeno kao važan dio dana u životu djevojke.

(kamera bilježi pranje kose od početka do kraja, bez skraćivanja kadra, planovi su blizi ili krupni, zvukovi vode su naglašeni, kadrovi su dugi, a ukupna duljina trajanja pranja je 1' 34")

• Prisjetite se i opišite.

Opišite kadar u kojem se prvi puta otkriva djevojčino lice.

(djevojka u dvorištu češlja dugu kosu, u drugom planu vidi se starica, sjedi na kamenim stepenicama uz kuću, kokoši trče po dvorištu, čuje se samo zvuk češljanja kose i kokodakanje kokoši)

Opišite kadrove ljudi koji su, dok se djevojka češlja, u dvorištu. Navedite plan i pokret kamere.

1. blizi plan - kadar prikazuje staricu, odjevena je u crno, ima maramu na glavi, nalonjena na ruku bez riječi gleda, čuju se ptice, kokoši;

2. srednji plan – žena i dvojica muškaraca sjede uz kameni zid, odjeveni su u tamnu odjeću, žena s maramom na glavi, muškarci s francuskim kapama na glavi, promatraju bez riječi

3. krupni plan, donji kut snimanja – kadar prikazuje staricu bez zuba, otpuštene marame, gleda oko sebe bez riječi, čuju se ptice

4. srednji plan – starica stoji na ulaznim vratima kojima je otvoren samo gornji dio, promatra bez riječi.

Razmislite što je prikazom ljudi naglašeno.

(ljudi su stariji, djevojka nema društvo vršnjaka; dugi ritual pletenja pletenica moguća je zamjena za druženje s vršnjacima, njezin svijet, gotovo kao hobi)

Zaključite što je posebno naglasilo ritual češljanja kose nakon pranja.

(tišina u kojoj se čuje samo zvuk češlja koji prolazi kroz dugu, gustu kosu)

Prisjetite se koja vrsta plana prevladava tijekom češljanja kose u sobi nakon pranja. Obrazložite izbor plana snimanja.

(krupni plan / češljanje, blizi plan / češljanje i pogledi u ogledalo i plan detalj / izrada pletenica; isticanje važnosti koju ritual češljanja ima za djevojku, ali i ljepotu pletenica)

Razmislite kako na gledatelje utječe duljina kadra. Obrazložite primjerima.

(duljina kadra naglašava svaku pojedinost prije i tijekom izrade pletenica, gledatelja potiče na promatranje, ništa ne smije ostati nezabilježeno, poput portreta; profil – češlja kosu, radi razdjeljak – 35"; češlja kosu, slaže ju u rep, ponovno češlja, zaglađuje, pogleda se u ogledalo – 55"; pletenje pletenice – 34")

fotografija: Zagreb film

● **Razmislite i zaključite.**

Zaključite zašto je ritual izrade pletenica prekinut kadrovima iz polja.

(naglašena je suprotnost između unutarnjeg i vanjskog života djevojke - osobnoga života u kojem vrijeme posvećuje samo sebi i svojim mislima i vanjskoga u kojem odraduje poslove koje mora odraditi i koji su vidljivi svima)

Navedite primjere kadrova koji naglašavaju suprotnost unutarnjeg / intimnog i vanjskog / svima vidljivog života djevojke.

(unutarnji – djevojka dugo češlja kosu, svjetlost kroz prozor naglašava atmosferu, izmjena krupnih kadrova i detalja naglašava posvećenost samoj sebi, čuje se samo zvuk češlja koji prolazi kroz dugu, gustu kosu;

vanjski – djevojka radi u polju, kosom kosi travu, klepa / oštiri kosu, ore u gumenim čizmama uz pomoć vola, čuju se zvukovi košnje trave, klepanja kose, oranja i usklika kojima potiče vola)

Usporedite planove češljanja i radova u polju. Navedite razliku i obrazložite izbor.

(češljanje – bliži planovi - naglašena je osobnost djevojke, ulazimo u njezin osobni prostor, atmosfera je intimna)

(radovi u polju – širi planovi - izlazi iz osobnog prostora djevojke, prikazuje tradicijske poslove u polju, ono što je svima vidljivo)

(izbor planova – naglašava razliku između osobnog / unutarnjeg svijeta i tradicijskog / vanjskog svijeta u svakodnevnom životu djevojke)

Prisjetite se kadra u kojem se mogu naslutiti osjećaji djevojke.

(završni kadar izrade frizure, djevojka je pletenice povezala ukosnicama na vrhu glave, s blagim osmijehom zadovoljstva gleda se u ogledalo)

Opišite kadar u kojem zvuk sugerira početak novoga dana i očekivanih poslova.

(dugi kadar završne izrade pletenica – krupni plan pletenja druge pletenice, detalj kraja pletenice i vezanje pletenice, američki plan završnog češljanja, gledanja u ogledalo, namještanja pletenica na vrhu glave, učvršćivanje pletenica ukosnicama na vrhu glave, čuje se škripanje stolca, zvuk češljanja i kukurikanje pijetla)

Prisjetite se zadnjega kadra u filmu i navedite njegovu ulogu.

(kadar prikazuje prve juturnje poslove, započeo je novi dan)

fotografija: Zagreb film

Filmski zadatak

Izaberite jedan od ponuđena tri filmska zadatka.

1. Istražite na internetu izradu pletenica, pokušajte jednu izraditi, snimite njezinu izradu.
2. Izradite plakat na kojem ćete prikazati djevojku koja radi pletenice.
3. Napišite pismo djevojci iz filma.

Povezanost sa školskim predmetima

1. Hrvatski jezik (dokumentarni film, tema, dramaturgija, karakterizacija lika, razumijevanje filmske priče, kadar, plan, kut snimanja, pokreti kamere, zvuk u filmu i vrste zvukova u filmu, komunikacija)
2. Likovna kultura (kompozicija, odnos svjetla i sjene)
3. Sat razrednika (usamljenost, hobi)

Ishodi

1. OŠ HJ C.7.1. Učenik obrazlaže utjecaj filma na razvoj stavova i vrijednosti
2. OŠ HJ C.7.2. Učenik obrazlaže značenje filma s obzirom na društveni i ekonomski kontekst
3. OŠ HJ B.6.4. / B.7.4. / OŠ HJ B.8.4. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima
4. OŠ HJ C.6.3. / C.7.3. / OŠ HJ C.8.3. Učenik posjećuje kulturne događaje u fizičkome i virtualnome okružju.

fotografija: Zagreb film

fotografija: Zagreb film

Povratak

Petar Krelja

Režija: **Petar Krelja**

Scenarij: **Petar Krelja**

Kamera: **Ivica Rajković**

Montaža: **Damir German**

Producija: **Zagreb Film**

Godina: **1975.**

Trajanje: **14' 36"**

Uzrast: **5. / 6. / 7. / 8. razred**

Poveznica:

<https://zagrebfilm.hr/filmovi/povratak/>

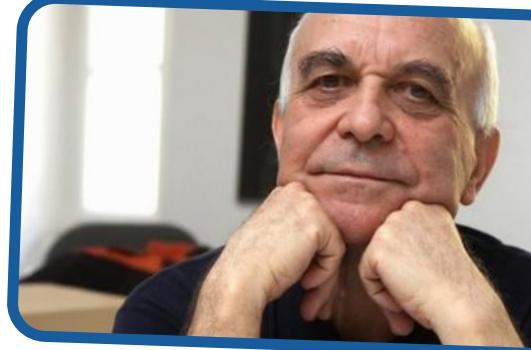

fotografija: Zagreb film

Petar Krelja

- hrvatski dokumentarist i filmski kritičar
(Štip, 1940. – Zagreb, 2024.)
- snimio je oko 240 filmova, najviše dokumentarnih
- najpoznatiji mu je igrani film *Vlakom prema jugu* (1981.).

fotografija: Hrvatski filmski savez

.Sinopsis

Film prati tužno djetinjstvo djevojčice Milke koju rastavljeni roditelji ne žele i ne brinu se o njoj. Djetinjstvo provodi u društvu nepoznatih odraslih osoba koji joj pokušavaju pronaći smještaj.

Motivacija

Možete li zamisliti kako se osjećaju djeca u dječjim domovima? Obrazložite svoj odgovor.

Što im najviše nedostaje? Obrazložite.

Upute za gledanje filma

Tijekom gledanja filma obratite pozornost na:

- početni kadar u filmu
- duljinu kadrova
- izbor planova
- odnos majke i oca prema Milki
- odnos očuha prema Milki
- odnos odraslih, nepoznatih osoba prema Milki
- emocije.

fotografija: Zagreb film

Najava filma

Pogledajte dokumentarni film *Povratak Petra Krelje*. Film traje 14' 36".

Dojmovi o filmu

Iznesite svoje dojmove o filmu.

Kako vam se svidio film? Obrazložite.

Kako ste se osjećali tijekom gledanja filma? Obrazložite.

fotografija: Zagreb film

Razgovor o filmu

• Prisjetite se i opišite.

Prisjetite se na koji način prvi kadar uvodi u filmu priču.

(vrstom plana – polutotal, duljinom kadra – 39”, policajac i djevojčica ulaze u kadar, kamera ih snima dok prilaze kombiju, ulaze u kombi, zatvaraju se vrata, kombi prođe pored kamere i odlazi; likovima – policajac vodi djevojčicu za ruku, ulaze u policijski kombi, odlaze kombijem)

Razmislite na koji je način skrenuta pažnja na glavni lik u filmu.

(kadar traje 20”, vožnja ili far naglašava odlazak / povratak, blizi plan – djevojčica sjedi u kombiju, rukama je naslonjena na stol, gleda zamišljeno i bez riječi kroz prozor, lice odaje tugu)

Navedite je li vas iznenadio kadar dolaska kombija na cilj. Obrazložite svoj odgovor. Opišite kadar.

(individualni odgovor učenika; opis kadra – u prvom je planu dječak okrenut leđima, gleda kroz rešetke na prozoru kombi koji se zaustavlja, iza dvorišne ograde, na ulici, iz kombija izlaze policajci s djevojčicom, dječak mahne)

Zaključite što naglašavaju rešetke na prozorima i zaključana ulazna vrata.

(riječ je o kući koja je pod nadzorom i koja ima mjere predostrožnosti od mogućega bijega)

Opišite kadar u kojem Milka otkriva zašto je otišla na aerodrom.

(krupni kadar – Milka govori da je željala otići tetki u Njemačku, nije sigurna hoće li ju tetka primiti, grize usnicu)

Razmislite na koji su način naglašene Milkina tuga i bol tijekom razgovora.

(krupni kadar - na pitanje zašto želi ići k tetki koja je ne zove, slijede ramenima, tužno se zagleda ispred sebe, ne odgovara, tišina traje 10”)

Navedite što gledatelje može zbuniti / iznenaditi nakon što je Milka obavila razgovor s odrasлом osobom.

(Milka ponovno odlazi, kadar prikazuje Milku i odrasloga muškarca kako se spuštaju pokretnim stepenicama na kolodvoru, Milka i muškarac su u vlaku, voze se)

● **Razmislite i zaključite.**

Zaključite zašto je Milkino lice ponovno snimljeno u krupnom planu.

(naglašavanje Milkine tuge, boli, nemoći, neizvjesnosti)

Razmislite kako je zvuk u vlaku naglasio Milkinu tugu i neizvjesnost.

(Milka i muškarac ne razgovaraju, čuje se samo jednolični zvuk vožnje vlakom i povremeni zvižduk vlaka)

Zaključite zašto kadar u kojem muškarac vodi Milku prašnjavim putem između kuća traje dugo. Opišite ga.

(dugi kadar naglašava novu neizvjesnost, isčekivanje što će se događati; prašnjava ulica između kuća, Milka skakuće, a zatim poslušno hoda uz muškarca, hodaju prema kameri)

Prisjetite se što je otkrilo problem koji muškarac ima s Milkom.

(ženski glas koji govori da ne mogu primiti Milku)

Navedite razloge zbog kojih žena u domu ne želi više primiti Milku.

(razlog su Milka i roditelji; Milka – kod nje se ne vidi želja da bude u domu; roditelji – prema Milki se ponašaju bahato i agresivno i odvode je iz doma; otac je poslije jednog Milkinog bijega izvadio nož i bacao ga je u pod, Milka ga je zapanjeno gledala, tresla se, počeo je škripati zubima, Milka se još više prestrašila, otac je to je izveo nekoliko puta)

fotografija: Zagreb film

fotografija: Zagreb film

• **Razmislite i iznesite svoje mišljenje.**

Iznesite svoje mišljenje o ženi koja je odbila smjestiti Milku u dom. Obrazložite.

(individualni odgovori učenika)

Razmislite kako je suprotnošću / kontrastom povezan posljednji kadar u domu s prvim, novim kadrom Milkine vožnje u vlaku.

(posljednji kadar u domu – gornji rakurs prikazuje djecu koja pjevaju i plešu u kolu; novi kadar Milkine vožnje u vlaku – Milka uopće ne skreće pogled, zamišljeno, tužno i nezainteresirano gleda kroz prozor vlaka, krupni kadar traje 20”)

Prisjetite se kako je naglašen odlazak k Milkinoj obitelji.

(dugim kadrom hodanja žene i Milke po prašnjavom putu kroz šumoviti dio, žena i Milka se udaljavaju od kamere / statična kamera, snimljene su sleđa, kadar traje 14”, čuje se samo zvono crkve)

Opišite kadar u kojem Milkina majka objašnjava razloge zbog kojih Milka nije s njom.

(blizi plan / Milkina majka u naručju drži dijete, objašnjava da se rastala od Milkinog oca prije tri godine, djeca su pripala njemu, on se oženio jednom Bosankom, pustio ih je da idu kamo žele)

Opišite kadar u kojem Milkin očuh objašnjava razloge zbog kojih Milka nije s njima.

(blizi plan – očuh govori da Milka može doći dan – dva, ali ne duže jer je siromašan, Milka ima svojega oca i neka on o njoj brine; panorama ili švenk na majku s djetetom u naručju / blizi plan – majka gleda prema njemu i sluša ga, čuju se riječi očuha o nasilnom ocu; panorama ili švenk na očuha / blizi plan – objašnjava da ju nikako ne može primiti i da njezin otac mora naći rješenje; kamera se udaljava i prikazuje očuha, ženu koja je dovela Milku, majku koja u naručju drži dijete, Milku koja se igra s djetetom u majčinom naručju / američki plan)

fotografija: Zagreb film

● **Razmislite i zaključite.**

Zaključite kako je naglašeno psihičko stanje majke.

(krupni plan majčinog lica niz kojega teku suze)

Iznesite svoje razmišljanje o postupku i riječima majke i očuha. Posebno ih obrazložite.

(individualni odgovori učenika)

Navedite kako su kadarovi zaokružili pokušaj da majka s novom obitelji ipak primi Milku.

(dugi kadar odlaska žene i Milke, žena vodi Milku za ruku, odlaze iz sela prašnjavim putem, vide se sleđa, prolaze pored krava, čuje se zvono krava, kokodakanje kokosi; prolaze pored kuće i izleže iz kadra, čuje se kukurikanje pijetla; odlaze u dugom kadru, kao što su i dolazile u dugom kadru)

Prisjetite se kadra u kojem je prikazan Milkin otac. Opišite njegov izraz lica.

(početak kadra - krupni plan glave, očuh na glavi ima šešir, važan mu je dogovor za snimanje – hoćete li direkt ili profil, nastavak kadra – kamera se postupno udaljava do američkog plana, otac okrivljuje sve, sebe opravdava, ispituje Milku, grubo ju kori zbog gestikuliranja i micanja jer mu to nije po volji, spominje da je bio u zatvoru, počinje recitirati pjesme o pravdi – kamera se približava / blizi plan, kada završi recitiranje, kamera se udaljava / američki plan, izgovara završne riječi da nije kriv, a krivnja je jedino u tome što se nije preispitao s kim rađa djecu)

Razmislite je li otac pokazao želju da se problem s Milkom riješi.

(ne, on je pažnju usmjero na sebe, sebe prikazao žrtvom i pravednikom te otpravio Milku dalje)

Usporedite sliku i zvukove u zadnjem kadru filma.

(polutotal - Milka leži u krevetu u velikoj prostoriji s više praznih kreveta, snimano je kroz rešetke, čuje se glasni zvuk tipkanja slova na pisaćoj mašini i glas koji diktita rekst o maloljetnici Milki koju upućuju...; čini se da Milka spava, no kamera se približava / polublizi plan, pokazuje Milku iz profila, zamišljeno i tužno gleda)

Zaključite kako je naglašeno da Milku nitko ne želi.

(ponavljaju se odlasci i dolasci, pješačenje, vožnja vlakom, razgovori i odbijanja)

fotografija: Zagreb film

Filmski zadatak

Izaberite jedan od ponuđena tri filmska zadatka.

1. Napišite svoja razmišljanja tijekom gledanja filma. Naglasite i osjećaje. Obrazložite.
2. Napravite plakat za film.
3. Napišite 5 pitanja vezanih uz film *Povratak*. Spojite pitanja u razredu i provedite filmski kviz.

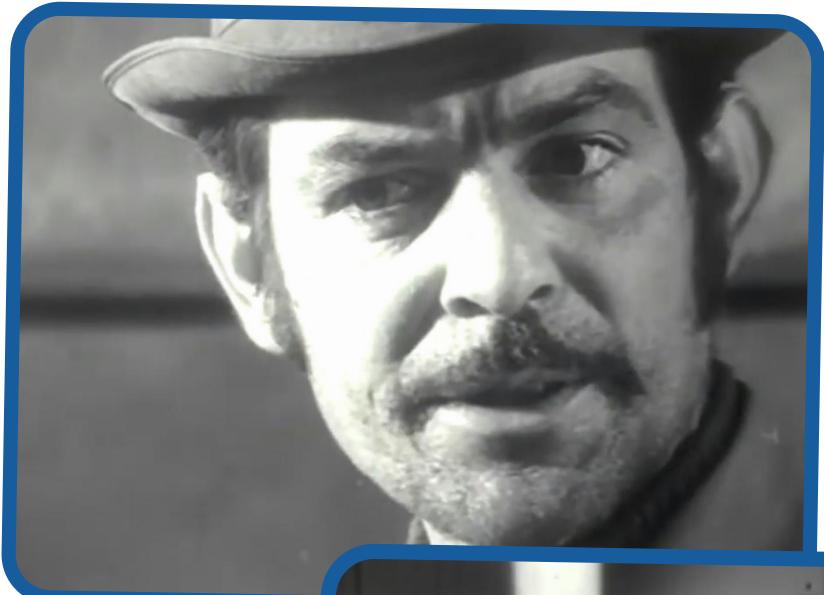
Povezanost sa školskim predmetima

1. Hrvatski jezik (dokumentarni film, tema, karakterizacija lika, razumijevanje filmske priče kada, duljina kadra, plan, vertikalni kut snimanja, stanje kamere)
2. Likovna kultura (kompozicija kadra)
3. Sat razrednika (djetinjstvo, odnos dijete – roditelj, osjećaji, djeca u domu)

Ishodi

1. OŠ HJ A.5.1. Učenik govori i razgovara u skladu s interesima, potrebama i iskustvom
2. OŠ HJ C.7.1. Učenik obrazlaže utjecaj filma na razvoj stavova i vrijednosti
3. OŠ HJ C.7.2. Učenik obrazlaže značenje filma s obzirom na društveni i ekonomski kontekst
4. OŠ HJ B.5.4. / OŠ HJ B.6.4. / B.7.4. / OŠ HJ B.8.4. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima
5. OŠ HJ C.5.3. / OŠ HJ C.6.3. / C.7.3. / OŠ HJ C.8.3. Učenik posjećuje kulturne događaje u fizičkome i virtualnome okružju

fotografija: Zagreb film

fotografija: Zagreb film

Prihvatna stanica

Petar Krelja

Režija: **Petar Krelja**

Realizirali: **Ivica Rajković, Damir German, Mladen Prebil, Ante Deronja, Boris Gustović, Zvonko Frković, Vesna Krelja, Petar Krelja**

Producija: **Zagreb Film**

Godina: **1977.**

Trajanje: **16' 54"**

Uzrast: **5. / 6. / 7. / 8. razred**

Poveznica:

<https://zagrebfilm.hr/filmovi/prihvatna-stanica/>

fotografija: Zagreb film

Petar Krelja

- hrvatski dokumentarist i filmski kritičar
(Štip, 1940. – Zagreb, 2024.)
- snimio je oko 240 filmova, najviše dokumentarnih
- najpoznatiji mu je igrani film *Vlakom prema jugu* (1981.).

fotografija: Hrvatski filmski savez

.Sinopsis

Dječak, nezadovoljan svojim očuhom, često bježi od kuće. Jednom ga je policija pronašla kako spava u kanti za smeće nakon čega ga odvode u prihvatnu stanicu gdje dječak priča svoju priču socijalnim radnicima. Nakon nekog vremena, dječakova majka dolazi po njega. Majci je rečeno da će, pobjegne li dječak još samo jednom, odmah biti odveden u dom za nezbrinutu djecu.

• Motivacija

Znate li što je prihvatna stanica?
Na što vas podsjeća? Koga bi mogla prihvati i zašto?

• Upute za gledanje filma

Tijekom gledanja filma obratite pozornost na:

- ponašanje dječaka
- dječakovu priču
- priču muškarca u prihvatnoj stanici
- majčinu priču
- način snimanja (kadar, plan, vertikalni kut snimanja / rakurs)
- ulogu plana i duljine kadra u filmu
- emocije.

fotografija: Zagreb film

Najava filma

Pogledajte dokumentarni film *Prihvatna stanica Petra Krelje*. Film traje 16' 54".

Dojmovi o filmu

Iznesite svoje dojmove o filmu.

Kako vam se svidio film? Obrazložite.

Smatrate li da ovakve priče zaslužuju da ih kamera zabilježi?
Obrazložite.

Razgovor o filmu

- Prisjetite se i opišite.**

Prisjetite se prvoga kadra i navedite je li vas potaknuo na krivi zaključak. Obrazložite.

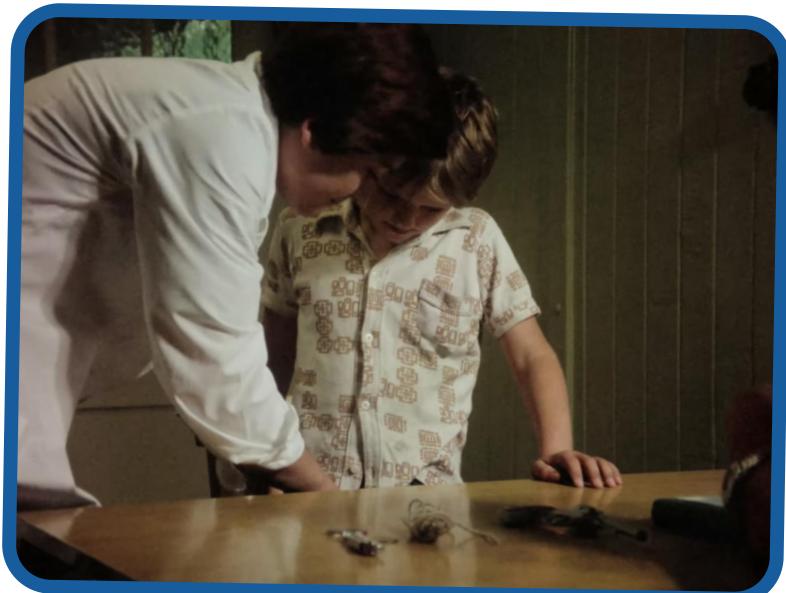
(individualni odgovor učenika, ali mogući je da su pomislili kako se radi o uhićenju nakon pljačke, dječak mora izvaditi sve stvari iz džepova, žena pregledava je li sve izvadio)

Opišite prvi kadar navodeći planove i pokret kamere.

(krupni plan / statični kadar – dječak gleda prema nekome, čuje se muški glas koji govori da izvadi sve što ima u džepovima; krupni plan, panorama ili švenk – kamera se spušta i prikazuje ruke dječaka koje vade stvari iz džepova i stavljaju ih na stol, čuje se zvuk vlaka i stavljanja stvari na stol; polublizi plan – američki plan – srednji plan, kamera se udaljava, prikazuje ženu koja provjerava džepove, odvodi dječaka iz prostorije)

Navedite što otkriva da dječak nije uhićen.

(zvukovi – dječak glasno i sretno pjeva dok se u prihvratnoj stanici tušira)

fotografija: Zagreb film

Usporedite kadrove u kojima dječak razgovara s muškarcem o ponovnom, četvrtom dolasku u prihvatište. Opišite ih navodeći i duljinu kadra.

(krupni kadar dječaka, duljina kadra 1' 07" – dječak govori o spavanju u kanti za smeće i čovjeku koji ga je pronašao i pozvao policiju)

(blizi plan, duljina kadra 4" – muškarac ozbiljna lica sluša dječaka)

(krupni kadar dječaka, duljina kadra 1' 07" – dječak govori o danu odlaska od kuće, nabavi hrane, snalaženju za spavanje)

(polublizi plan – duljina kadra 4" – u prvom planu je dječak sleđa, u drugom muškarac sprijeda, muškarac pita dječaka kakav je njegov odnos s roditeljima)

Obrazložite izbor plana u kojem dječak govori o snalaženju otkad je pobegao od kuće, kao i o razlozima bijega.

(krupni plan lica dječaka – naglašavanje osjećaja na licu)

Prisjetite se na koji je način kadar, u kojem muškarac diktira izvješće o dječaku, povezan s dječakovim smještajem u sobu.

(sestra je smjestila dječaka u sobu, zaključala je vrata sobe i u tom se trenutku čuje glas muškarca koji diktira izvješće, a istovremeno i zvuk tipkanja na pisaćoj mašini)

● Razmislite i zaključite.

Razmislite na koji je način izvješće o dječaku dovršeno.

(diktiranje u jednom trenutku prestane, vidi se dječak u sobi, dječak mladiću s kojim je u sobi priča kako su ga našli, odveli u policijsku postaju, zamalo pustili, ali jedan ga je policajac prepoznao i odlučili su ga dovesti u prihvatište)

Zaključite kako je dječak prihvatio svoj boravak u prihvatištu.

(dobro, druži se i zabavlja sa starijim dječakom u sobi)

Navedite, uz primjere, što ste doznali o prihvatištu.

1. Muškarac dovodi dvojicu dječaka. Stariji dječak ostaje u prihvatištu, a mlađega muškarac vodi na drugo mjesto.

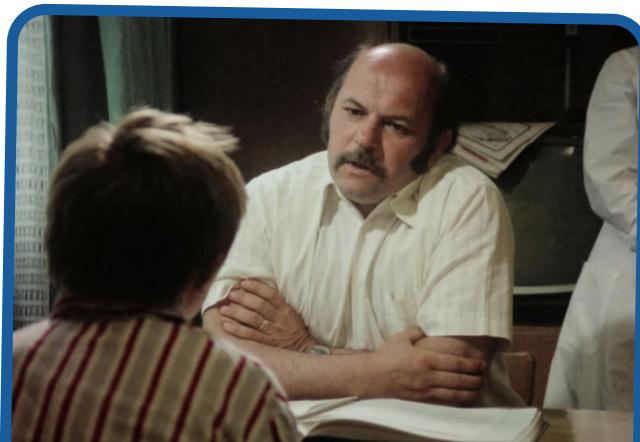
2. Muškarac dolazi tražiti pomoć u pronalasku kćeri koja je nestala, pokazuje njezinu fotografiju, govori moguće razloge nestanka.

3. Mlada djevojka dolazi po pomoć jer ju poslodavac iskorištava i ima zdravstvenih tegoba zbog uvjeta rada.

4. Kadar prikazuje dječaka kako spava, u podlozi se čuje telefonski razgovor o problemu smještaja jednoga dječaka, razgovor još uvijek traje, kamera prikazuju muškarca u prihvatištu koji o problemu smještaja dječaka razgovara telefonski.

Razmislite zašto su prikazani i drugi slučajevi, osim slučaja dječaka koji je nađen kako spava u kanti za smeće.

(naslov filma je *Prihvatna stanica* i film daje primjere i drugih slučajeva, a naglasak je na dječaku)

fotografija: Zagreb film

fotografija: Zagreb film

fotografija: Zagreb film

● **Prisjetite se i opišite.**

Opišite kadar u kojem se dječak zbog postavljenih pitanja osjeća nelagodno.

(krupni plan, duljina trajanja kadra 47'', dječak odgovara na pitanja o odnosu s očuhom, o krađi očuhova novca, na licu se vidi nelagoda; plan detalj, duljina trajanja kadra 30'' – dječak sluša o svojem neprimjerenom ponašanju – skitnji, ulasku u tuđe vikendice, lice odaje nelagodu, oči su na rubu suza)

Navedite što dječak otkriva dječacima u sobi.

(počeo je pomagati u cirkusu, radio je za njih, kada je došlo vrijeme da odu dalje, u Njemačku, želio je ići s njima, oni su mu to dopustili, jedan je dječak o tome obavijestio njegovu majku, majka je došla po njega i silom ga odvela kući)

Prisjetite se razgovora majke s muškarcem u prihvratnoj stanici. Iznesite svoj zaključak o majci i obrazložite ga.

(individualni odgovori učenika)

Opišite kadar u kojem majka razgovara s muškarcem u prihvratnoj stanici.

(statična kamera / blizi plan, duljina trajanja kadra 2' 12'' - kadar prikazuje majku koja odgovara na pitanja i objašnjava kako žive)

Razmislite zašto kadar s majkom tako dugo traje i je li postigao očekivano.

(naglašeni su i osjećaji na licu tijekom razgovora, majka iznosi informacije i svoje zaključke i razmišljanja)

Navedite pojedinosti koje ste doznali o majci i životu dječakove obitelji.

(istaknuto je siromaštvo - „strahovito me je potreslo to njegovo spavanje u kanti za smeće, ali nije ni naučen na neki preveliki komfor jer mi puno ni nemamo, imamo mali stan, jednu sobu sve skupa“; slaganje majke da dječaka smjeste u dječji dom – „ja svojega sina jako volim i nije mi žao, dat ću i pola plaće ako treba da barem on normalno živi“; nemogućnost nadzora – „ne mogu garantirati da on ne bude otišao od kuće, ja jako puno radim i ne mogu ga neprekidno nadzirati...jer on je sam kod kuće puno“)

fotografija: Zagreb film

Prisjetite se trenutka nježnosti majke prema sinu.

(sin sjedi i jede s omota papira, majka kleći pored njega, drži omot papira s kojeg sin jede, pogladi ga po glavi)

Razmislite možete li reći da je majka brižna, ali i nemoćna u prevladavanju prepreka.

(individualni odgovori učenika)

Navedite možete li prema završnom kadru u filmu zaključiti hoće li dječak ponovno pobjeći od kuće. Opišite kadar.

(muškarac u prihvratnoj stanci otključava ulazna vrata, majka i sin odlaze, muškarac mu savjetuje „pamet u glavu“, zatvara vrata i zaključava ih, kadar završava sa slikom zatvorenih vrata, čuje se kiša; ne zna se što će se dalje događati)

Filmski zadatak

Izaberite jedan od ponuđena tri filmska zadatka.

1. Napišite komentar ili problemski članak na film.
2. Napravite plakat za film.
3. Napišite pitanja vezana uz film i u razredu provedite filmski kviz.

Povezanost sa školskim predmetima

1. Hrvatski jezik (dokumentarni film, tema, karakterizacija lika, razumijevanje filmske priče kada, duljina kadra, plan, vertikalni kut snimanja, stanje kamere)
2. Likovna kultura (kompozicija kadra)
3. Sat razrednika (djelinjstvo, odnos dijete – roditelj, osjećaji, siromaštvo)

Ishodi

1. OŠ HJ A.5.1. Učenik govori i razgovara u skladu s interesima, potrebama i iskustvom
2. OŠ HJ C.7.1. Učenik obrazlaže utjecaj filma na razvoj stavova i vrijednosti
3. OŠ HJ C.7.2. Učenik obrazlaže značenje filma s obzirom na društveni i ekonomski kontekst
4. OŠ HJ B.5.4. / OŠ HJ B.6.4. / B.7.4. / OŠ HJ B.8.4. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima
5. OŠ HJ C.5.3. / OŠ HJ C.6.3. / C.7.3. / OŠ HJ C.8.3. Učenik posjećuje kulturne događaje u fizičkome i virtualnome okružju

fotografija: Zagreb film

Životopis

Marina Zlatarić profesorica je hrvatskoga jezika i književnosti i filmska edukatorica. U svojoj školi vodi filmsku grupu već 23 godine. Snimili su preko 100 filmova različitih vrsta. Dobitnici su brojnih nagrada u zemlji i svijetu. Autorica je nekoliko metodičkih priručnika namijenjenih djeci i mladima - *Filmski priručnik za vrtiće, osnovne i srednje škole*, priručnika *Animirani film*, priručnika *Adaptacija, analiza i zadaci: Tko pjeva zlo ne misli* i *Dnevnik malog Perice* i suautorica priručnika *Metodički priručnik za nastavu – filmovi s obradom* (dio za osnovne škole). Priručnici su objavljeni na stranicama *Filmske pismenosti / HAVC* čije je stalna vanjska suradnica. Napisala je tri metodička priručnika s analizama filmova namijenjenih analizama filmova s učenicima u kinu u sklopu projekta *Moje malo kino*, a koji provode CK Čakovec, POU Samobor i POU Novska. Uz to je napisala i 40 – ak samostalnih analiza dugometražnih filmova, 20 – ak kratkometražnih i nekoliko uručaka (*Filmska pismenost - HAVC; ZFF - KinoKino*, kao i različite producentske kuće). U sklopu projekta *Filmska srijeda* (*Filmska pismenost / HAVC*, analiza kratkometražnih filmova, većim dijelom animiranih), *Lektira u kinu* (POU Velika Gorica i *Filmska pismenost / HAVC*, analiza dugometražnih igranih i animiranih filmova) te *KIKI - međunarodnog film festivala za djecu* (Naša djeca Zabok i Građanska organizacija za kulturu, kratki filmovi različitih vrsta, većim dijelom animirani) analizira filmove s učenicima osnovnih i srednjih škola, ali i s djecom predškolske dobi. Održava brojna predavanja i radionice s temom filma za učitelje i učenike (*Filmska pismenost / HAVC*, Hrvatski filmski savez, Agencija za odgoj i obrazovanje, POU Čakovec). Napisala je kurikul za poseban predmet *Film* (od 5. do 8. razreda) i doradu kurikula za područje *Kultura i mediji* unutar Hrvatskoga jezika (*Filmska pismenost – HAVC*).

Autorica je nekoliko dokumentarnih filmova od kojih su dva na festivalima dobila specijalnu diplomu osvojivši 4. mjesto.

Idejna je autorica programa prikazivanja i analize filmova s učenicima u kinu, programa *Škola u kinu* (2007.). Program je razradila i provodila.

Autorica je i prvih i jedinih radnih bilježnica iz medijske kulture *Medijski izazovi za 5., 6., 7. i 8. razred* (kreativne radionice).

Fotografija: Marina Zlatarić, prof.

